

O N D E R
O N C S I M
L T U U R
N E T E M
S C H A P

kunst van leven
hoofdlijnen cultuurbeleid

22 juni 2007

Inhoudsopgave

Inleiding: een hoge top, een brede basis	1
1 De cultuuragenda	5
1.1 Ruimte voor de top: excellentie	5
Internationaal cultuurbeleid	5
Nationale prijzen voor kunstenaars	6
Durven kiezen voor toptalent	6
Versterken productiehuizen en presentatie-instellingen	7
Kunstvakonderwijs	7
Kunst en cultuur in beeld	7
Beeldende kunst	8
Podiumkunsten	9
Film	9
1.2 Innovatie en e-Cultuur	11
Nieuwe media	11
Behoud, beheer en digitale toegankelijkheid van erfgoed	12
Archieven	12
Media	13
Bibliotheekvernieuwing	13
Creatieve industrie: erkenning en benutting van creatieve bedrijfstakken	13
1.3 Een brede basis voor cultuur: cultuurparticipatie	14
10-puntenplan en programmafonds cultuurparticipatie	14
Binnen het onderwijs	15
Rondom het onderwijs: de brede school	16
Buiten het onderwijs	16
1.4 Mooier Nederland	18
Een ambitieus architectuurbeleid	18
Modernisering van de monumentenzorg	19
1.5 Een sterke cultuursector	21
Heldere rolverdeling	21
Vergroten financieel en maatschappelijk draagvlak	22
Ondersteuningsstructuur	22
Kansspelinkomsten	22
1.6 Financiën	23
2 Verschil Maken	25
2.1 Bestuurlijk overleg	26
2.2 Fondsen en landelijke basisinfrastructuur	28
2.3 Instandhoudingsfunctie	29
Muziek en muziektheater	29
Theater	29
Dans	30
Podiumkunstenaanbod voor de jeugd	30
Musea	31
2.4 Ontwikkeelfunctie	33
2.5 Internationale platformfunctie	35
2.6 Ondersteuningsfunctie	36
2.7 Cultuurfondsen	38
Code cultuurfondsen	38
Visitaties	39
2.8 Aanvraagprocedure 2009-2012	41
2.9 Prognose budgettaire gevolgen Verschil Maken	42
Bijlagen	45
Bijlage 1: Aanwijzingen aan fondsen	45
Bijlage 2: Instellingen met langjarig subsidieperspectief	49
Bijlage 3: Schema ministeriële regeling	52

Inleiding: een hoge top, een brede basis

'Eerst dan verkrijgt het optreden van de overheid op het gebied van de kunst karakter en gestalte, wanneer zij de kunst niet meer beschouwt als een aangelegenheid, welke geheel los staat van alle der door haar te verzorgen belangen, maar haar verband met een aantal dezer erkent. In deze opvatting is de kunst niet meer opgesloten in de begrenzing van museum of concertzaal, doch moet zij te vinden zijn op de straat, in een willekeurig gebouw, in een eenvoudig gebruiksvoorwerp. [...]

Allerminst in dien zin, dat de kunst uitsluitend of in hoofdzaak zou worden regeeringszaak. Integendeel. De overheid heeft slechts te stimuleren, te bevorderen, op actieve wijze: zij heeft de levende krachten in de maatschappij, van kunstenaars en kunstgevoeligen en kunstbehoevenden, te wekken en elkander te doen naderen. Daar liggen ook de grenzen van haar taak. Zou zij de grenzen overschrijden, dan zou haar optreden van een zegen voor de kunst en het volk een kwaad worden. Binnen die grenzen echter is haar taak nog groot en grootsch genoeg [...] Kunst en volk moeten elkaar vinden.'

Dit schreef de Amsterdamse SDAP-wethouder Emanuel Boekman.¹ Kunst is niet dienstbaar aan welk politiek doel of welke macht dan ook. Zij is alleen dienstbaar aan zichzelf, of hoogstens aan een opdrachtgever en uiteindelijk aan de lezer, toehoorder of kijker. Alleen in vrijheid beoefend kan kunst een maatschappelijke betekenis vervullen die het genot en nut van een enkele gebruiker verre overstijgt.

Kunst doet meer dan behagen of vermaken; kunst kan ontregelen, choqueren, datgene zichtbaar maken waarvoor we onze ogen liever zouden willen sluiten. Om met Gerrit Komrij te spreken: *'In wezen heeft kunst altijd iets ondermijnends, iets wat onzeker maakt, iets waar de mensen beter mee af zouden zijn als het er niet was.'* Kunst kan losmaken wat is vastgeroest, omdat kunst wars is van gemeenplaatsen.

Waarom subsidieert de overheid cultuur? Het is goed de argumenten hiervoor eens op een rij te zetten.

In de eerste plaats is er het argument van het **collectief goed**. Een voorbeeld uit de kunsten is een beeld in een park. Iedereen kan ervan genieten, maar je kunt mensen die er langs lopen niet elke keer vragen er iets voor te betalen. Daarom springt de overheid bij.

In de tweede plaats is er het argument van **externe effecten**. Musea en theaters hebben een positief effect op de horeca in een wijk of op winkeliers in een gemeente. Ook trots, internationale uitstraling en de bijdrage van culturele voorzieningen aan het toerisme zijn voor de overheid een reden om kunst te steunen.

In de derde plaats is er het argument van het **merit good**, iets waarvan het gunstig wordt geacht dat mensen er toegang toe krijgen. De meeste mensen vinden het een goed idee dat kinderen gestimuleerd worden om theater en musea te bezoeken of serieuze boeken te lezen. Voor volwassenen bestaat het klassieke ideaal van de volksverheffing door kunst.

In de vierde plaats is er het **conserveringsargument**. Het kan van belang zijn om vormen van kunst en erfgoed die wellicht nu niet erg in trek zijn voor toekomstige generaties te bewaren.

¹ Emanuel Boekman, *Overheid en kunst in Nederland*, 1939, p. 213-214.

Vergelijkbare argumenten vormen de basis voor de betrokkenheid van de overheid bij de wetenschap. Net als wetenschap begeeft kunst zich over de grens van het bekende. Het is van belang dat er een internationaal concurrerend klimaat ontstaat dat uitdaagt tot optimale prestaties. Net als bij wetenschap gaat het binnen de cultuursector om het bevorderen van excellentie, het versterken van de top en het stimuleren van vernieuwing. Ten slotte is het van belang dat zoveel mogelijk mensen kunnen participeren en dat de sector zelf sterk is. Een belangrijke uitdaging hierbij is het aanbod te laten aansluiten bij een steeds diverser publiek.

Ook de wijze waarop in de wetenschap schaarse middelen worden verdeeld is vergelijkbaar met de bekostiging van kunst en cultuur. *Peer review*, beloning van aantoonbaar succes in het verleden, erkenning van talent en professionaliteit van de onderzoeksgroep vormen de sleutel voor toekenning van subsidies in de wetenschap. Bij de verdeling van de cultuursubsidies spelen vergelijkbare overwegingen.

Een ander uitgangspunt voor succesvol cultuurbeleid is het bevorderen van voldoende kritische massa. Te lang is 'iedereen een beetje' het motto geweest van het cultuurbeleid. Om daadwerkelijk te komen tot meer excellentie, vernieuwing en participatie zal het cultuurbeleid in de toekomst meer uitgaan van het principe: 'meer geld voor minder projecten'. Het maken van scherpe keuzes is een voorwaarde om ongekend talent een kans te geven.

De Raad voor Cultuur heeft met *Innoveren, participeren!* een inspirerend en overtuigend advies uitgebracht. De inzichten van de raad vormen mede de basis van het cultuurbeleid van dit kabinet. Een vrij, divers, toegankelijk en internationaal hoogstaand cultureel aanbod heeft een waarde in zichzelf. Kunst, cultureel erfgoed en media vertegenwoordigen onze immateriële rijkdom. In het beleidsprogramma heeft het kabinet aangegeven deze waarde te erkennen en ernaar te streven zoveel mogelijk mensen in aanraking te brengen met kunst, cultureel erfgoed en media. Daarom voelt de regering zich verantwoordelijk voor een landelijke basisinfrastructuur aan culturele voorzieningen.

Het kabinetsbeleid is in deze notitie uitgewerkt langs de volgende thema's:

- **Excellentie:** Begeleiding en ontwikkeling van (top)talent. Het gaat om doorstroommogelijkheden voor talent, om het ontwikkelen en toepassen van nieuwe inzichten, om deelname aan internationaal debat en reflectie. Maar ook om de banden tussen de publieke omroep en de cultuursector te versterken.
- **Innovatie en e-Cultuur:** Meer samenhang en minder schotten tussen de verschillende sectoren om zo innovatie, experiment en vernieuwing van de grond te laten komen. Inzetten op de bijdrage die de publieke omroep kan leveren aan de cultuursector, met name door het gebruik van nieuwe media.
- **Participatie:** Bevorderen dat cultuur meer mensen bereikt. Via een 10-puntenplan cultuurparticipatie met aandacht voor educatie, amateurkunst, digitalisering en toegankelijkheid en het gratis openstellen van musea voor kinderen tot en met twaalf jaar.
- **Mooier Nederland:** Doel is met ambitieus architectuurbeleid en door modernisering van de monumentenzorg de culturele bijdrage aan een mooier Nederland te versterken.

- **Een sterke cultuursector:** een sector die stevig op eigen benen staat en verankerd is in de maatschappij, die zorgt voor goed bestuur en meer eigen inkomsten genereert.

Hoe dit financieel vorm krijgt, wordt bekend gemaakt in de begroting. Zoals u weet stelt dit kabinet €100 miljoen extra beschikbaar voor cultuur, en €100 miljoen extra voor media. Daarnaast is in het coalitieakkoord € 50 miljoen ingeboekt onder de noemer profijtbeginsel cultuur. Dit heeft tot bezorgde reacties geleid en ik ben hierover in gesprek gegaan met de cultuursector. In de komende periode zullen de financiële gevolgen, in overleg met de cultuursector nader worden uitgewerkt. Dit zal worden gepresenteerd in de begroting.

Aan het slot van deze inleiding wil ik graag benadrukken dat het stimuleren van excellentie – het aanmoedigen de hoogste toppen te beklimmen – in mijn ogen niet op gespannen voet staat met het verbreden van de basis voor cultuur. Integendeel. Juist door een zo groot mogelijke deelname aan het culturele leven ontstaat ruimte voor excellentie en innovatie. Geen hoge top zonder een brede basis.

Op 6 maart heeft de Raad voor Cultuur zijn advies over de agenda voor het cultuurbeleid en de landelijke basisinfrastructuur uitgebracht. In <i>Innoveren, Participeren!</i> heeft de Raad zes agenderende thema's naar voren gebracht. Deze thema's keren als volgt terug in deze brief.	
<i>Advies Raad voor Cultuur: Innoveren Participeren!</i>	<i>Thema's van het kabinet voor het cultuurbeleid</i>
Talentontwikkeling	Excellentie
e-Cultuur (mediawijsheid, burger 2.0, auteursrecht, publiek domein)	Innovatie en e-Cultuur
Innovatie (experiment en vernieuwing, innovatie, creatieve industrie)	Innovatie en e-Cultuur
Cultuuroverdracht (onderwijs, toegankelijkheid, digitalisering)	Cultuurparticipatie
Continuïteit (historisch bewustzijn, Nationaal Historisch Museum)	Cultuurparticipatie, Mooier Nederland (architectuur, erfgoed)
Instrumenten	Verschil Maken (basisinfrastructuur, fondsen)

1 De cultuuragenda

1.1 Ruimte voor de top: excellentie

Talent wordt niet voldoende benut. Aan excellentie wordt te weinig aandacht besteed. Te vaak wordt gekozen om alles een beetje te doen. Door het stellen van duidelijke prioriteiten en het maken van keuzes ontstaat meer ruimte voor de top. Krijgt talent de ruimte om te bloeien.

Het cultuurbeleid zal de komende tijd meer ruimte bieden aan talent. Het kabinet wil ervoor zorgen dat Nederland op het gebied van de kunsten zijn koppositie in internationaal opzicht behoudt, versterkt, dan wel verkrijgt. Want hoewel Nederland talent en goede voorzieningen heeft die ook in internationaal opzicht goed scoren, komt uit verschillende publicaties het beeld naar voren dat dit onvoldoende wordt benut. Zo stelt de bundel *All That Dutch* dat de positie van Nederlandse kunst en cultuur in het internationale krachtenveld verzwakt.² In *Second Opinion*, een recente bundel over subsidies voor beeldende kunst, pleiten verschillende auteurs voor scherpere keuzes.³ Nadrukkelijker dan voorheen zou het accent op talentbevordering en op excellentie moeten liggen. De roep naar meer ruimte voor de top is algemeen.

Bij excellentie en vernieuwing wordt al snel gedacht aan grote, gerenommeerde culturele instellingen, de boegbeelden die internationaal een reputatie hoog te houden hebben. Maar niet zelden vindt de artistieke vernieuwing juist ergens anders plaats, op plekken waar het dwarse, vernieuwende en talentvolle voor het eerst in de schijnwerpers komt te staan. Daarom wil ik de komende tijd meer ruimte scheppen voor deze ongekennde top en het ongekennde talent.

Hoe komen we tot meer excellentie? Het is nodig toptalent en topinstellingen beter te steunen. Dat geldt in elke fase van de carrière. Het begint bij de eerste kunstbeoefening en duurt in principe zo lang als mensen zich artistiek ontwikkelen en ontplooiën.

Internationaal cultuurbeleid

Een sterk internationaal cultuurbeleid met uitwisseling van talent en topinstellingen als voornamelijk aandachtspunt biedt de mogelijkheid kunstenaars en kunstinstellingen tot op het hoogste niveau te laten groeien. Ze kunnen zich spiegelen aan en laten inspireren door voorbeelden uit het buitenland, bijvoorbeeld bij het Holland Festival. Daarvoor is zowel een sterke programmering van buitenlands aanbod in Nederland als het versterken van kansrijk Nederlands aanbod in het buitenland nodig.

- Een **meer internationale programmering in Nederland** stelt ons in staat met belangrijke cultuuruitingen kennis te maken. Daarnaast houdt zij ons een spiegel voor eigen prestaties voor. Daarom zal ik investeren in meer internationale programmering en uitwisseling. Ik richt hiervoor een aparte functie in de landelijke basisinfrastructuur in: die van internationaal platform. Daarnaast zie ik een belangrijke rol weggelegd voor fondsen en sectorinstellingen. De Stichting

² Chris Dercon, Johan Simons, Catherine David, Bas Heijne, Rick van der Ploeg, Aaron Betsky, Els van der Plas e.a., *All That Dutch*. Over internationaal cultuurbeleid, 2005.

³ Lex ter Braak, Gitta Luiten, Taco de Neef, Steven van Teeseling e.a., *Second Opinion*. Over beeldende kunstsubsidies in Nederland, 2007.

Internationale Culturele Activiteiten (SICA) speelt een overkoepelende rol bij de uitvoering van het strategisch internationaal cultuurbeleid.

- Ik wil meer ruimte bieden aan de **verdere ontwikkeling van kunstdisciplines** waarin Nederland internationaal gezien sterk staat of zeer kansrijk is. Daarbij denk ik in elk geval aan vormgeving en architectuur. Ik nodig alle disciplines uit om in het kader van de aanvraagprocedure met plannen te komen waarin zij aangeven hoe ze hun kunstvormen internationaal verder kunnen ontwikkelen. Vooruitlopend daarop zal ik de Raad voor Cultuur vragen mij dit najaar te adviseren over de strategische keuzes in het internationale cultuurbeleid.⁴
- De programma's van de **Europese Unie** zijn van groot belang voor internationale samenwerking en uitwisseling. Ook de niet specifiek voor cultuur bestemde fondsen, zoals het Europees Sociaal Fonds, bieden ruimte aan culturele projecten. Ik zal in samenwerking met het culturele veld nieuwe strategieën ontwikkelen om ervoor te zorgen dat Nederlandse instellingen goed gebruik maken van Europese programma's.
- Het culturele erfgoed dat Nederland met andere landen deelt, zoals archieven, scheepswrakken en forten, wordt het **gemeenschappelijk cultureel erfgoed** genoemd. Met partnerlanden als Suriname, Zuid-Afrika en Indonesië worden meerjarige werkplannen opgesteld. Ook met overzeese koninkrijksdelen wordt samengewerkt. Daarbij wordt de samenhang versterkt door relaties met andere beleidsterreinen, zoals de wetenschap, te leggen. Hierdoor wordt het beheer van dit erfgoed verbeterd en nieuwe kennis over ons gedeelde verleden ontwikkeld en verspreid.

Nationale prijzen voor kunstenaars

In de wetenschap krijgen excellente onderzoekers op basis van uitzonderlijke prestaties door de prestigieuze Spinozaprijs de kans verder onderzoek te verrichten en hun kennis te vergroten. In de cultuur zijn er nauwelijks vergelijkbare prijzen voor talent van internationale kwaliteit. De Nederlandse Muziekprijs is er een.

- Ik wil ook in andere disciplines met vergelijkbare prijzen cultureel talent prikkelen. Met deze **Vermeerprijs**, verstrekt als beurs, kunnen talenten internationale topopleidingen volgen of speciale projecten opzetten.

Durven kiezen voor toptalent

Een veelgehoorde klacht is dat de subsidies van rijk en fondsen vaak onvoldoende zijn om kunstenaars en instellingen in staat te stellen de kwaliteit te leveren waarnaar zij streven. Het motto is te vaak: 'allemaal een beetje'. Het is niet de bedoeling dat kunstenaars een leven lang veelbelovend blijven. Het, op zich sympathieke, principe van de verdelende rechtvaardigheid verdraagt zich moeilijk met het gegeven dat het in de kunst vaak juist aankomt op persoonlijke en eigenzinnige keuzes. Juist die keuzes moeten met voldoende geld worden ondersteund.

⁴ Nadere informatie over de afspraken tussen Buitenlandse Zaken en OCW wordt opgenomen in de brief over het internationaal cultuurbeleid van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken en de minister van OCW die u binnenkort zult ontvangen.

- Ik nodig de fondsen uit met voorstellen te komen om **toptalent meer ruimte** te geven. Het uitgangspunt zou moeten zijn: liever minder plannen honoreren, maar met meer geld. Ik denk bijvoorbeeld aan het model van intendanten, die eigenzinnige en aanspreekbare keuzes maken.

Versterken productiehuizen en presentatie-instellingen

Productiehuizen zijn de vrijhavens voor experiment en vernieuwing. Bovendien bieden productiehuizen ook organisatorisch onderdak aan initiatieven die voorheen veel tijd kwijt waren aan de eigen organisatie. Voor beeldende kunst en vormgeving vervullen presentatie-instellingen eenzelfde rol.

- Ik geef **productiehuizen en presentatie-instellingen** een stevige positie: de ontwikkelfunctie in de landelijke basisinfrastructuur. In de podiumkunsten signaleren productiehuizen talent en dagen het uit om eigenzinnige, spraakmakende voorstellingen tot stand te brengen.

Kunstvakonderwijs

In de meeste disciplines vormt het kunstvakonderwijs de plaats waar talent wordt ontwikkeld en gestimuleerd. Het is belangrijk dat het kunstvakonderwijs zo is ingericht dat studenten een goede startpositie op de arbeidsmarkt hebben. De raad wijst op een gebrek aan doorstroming na afloop van de opleiding.

- De **productiehuizen** in de podiumkunsten, de **presentatie-instellingen** in de beeldende kunst en postacademische instellingen (zoals werkplaatsen) spelen een belangrijke rol bij de **verdere ontwikkeling en stimulering van excellent talent**. Ik richt hiervoor een aparte functie in de landelijke basisinfrastructuur in: de ontwikkelfunctie.
- Voor de **aansluiting van jonge, afgestudeerde kunstenaars en cultuurmakers** op de arbeidsmarkt zie ik een belangrijke rol weggelegd voor Kunstenaars&Co. Deze stichting ondersteunt kunstenaars bij de ontwikkeling van een rendabele beroepspraktijk door begeleiding, training en opleiding, werkervaringsprojecten en een cultuurlening. Kunstvakopleidingen en de werkgevers uit het kunstenveld zijn medeverantwoordelijk voor een goede aansluiting. Ik verwacht dat deze partijen in het kader van een nieuw te sluiten convenant tot nadere afspraken komen.

Kunst en cultuur in beeld

De publieke omroep is voor iedereen toegankelijk. Je hoeft er letterlijk de deur niet voor uit. Er zijn geen drempels. In het cultuurbeleid is naar mijn mening een belangrijke rol weggelegd voor de publieke omroep. Hij is misschien wel de grootste culturele instelling in ons land, die verschillende functies in zich verenigt. De publieke omroep produceert en distribueert zelf kunst en cultuur, film, dramaseries, documentaires, muziek. Daarnaast is er plaats voor culturele uitingen die in eerste instantie voor een ander podium zijn gemaakt, zoals opera, ballet/dans, cabaret en film. De publieke omroep is daarnaast een gids, een belangrijke bron van informatie die in zijn programma's – soms terloops, soms expliciet – het publiek vertelt over cultureel aanbod op de podia, de festivals of in de literatuur. Tal van activiteiten van de publieke omroep raken ook direct aan die van andere culturele instellingen. Zo spelen de

orkesten van het Muziekcentrum van de Omroep in verschillende concertzalen en is de publieke omroep co-financier van diverse speelfilms.

- De publieke omroep levert een waardevolle bijdrage aan een bloeiend cultureel leven, maar de **banden tussen de cultuursector en de publieke omroep** moeten sterker. Het is in ieder geval hoog tijd dat het aanbod van kwalitatief hoogstaand drama op televisie, na jaren van goede voornemens, ook werkelijk beter van de grond komt. Daarom ben ik van plan een substantieel deel van de extra middelen voor de publieke omroep te bestemmen voor het versterken van de culturele programmering. Over de programmering rond kunst en cultuur maak ik afspraken met de publieke omroep.

Beeldende kunst

Eén kunstdiscipline lijkt bij uitstek het strijdtoneel van de vraag of het subsidiebeleid in Nederland eerder middelmatige dan goede kunst bevordert: de beeldende kunst. De raad signaleert een gebrek aan aansluiting van de sector op de markt, een verzwakking van de internationale positie en een gebrek aan slagkracht als gevolg van versnippering van financiële middelen. Ook de Mondriaan Stichting en het Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst hebben in de bundel *Second Opinion* de noodzaak van een herijking van beleid voor de beeldende kunst onderstreept.

- Ik kom dit najaar met voorstellen voor herziening van het beleid voor de beeldende kunst. De veranderingen in het beleid zouden moeten liggen in een scherpere keuze voor uitgesproken talent, een betere wisselwerking tussen aanbod en publiek en een versterkte internationale oriëntatie. Meer concreet:
 1. De fondsen en de Raad voor Cultuur dienen scherper te selecteren op kwaliteit. Gelijkmatische verdeling en versnippering van middelen moeten plaats maken voor een bewuste keuze. Dit geldt zowel bij de selectie van individuele kunstenaars als die van instellingen.
 2. De wisselwerking tussen aanbod en publiek moet worden versterkt. Een bloeiend beeldend kunstleven bestaat bij gratie van een levendige uitwisseling tussen kunstenaars, collectioneers, opdrachtgevers en tentoonstellingsmakers. Voor een versterking van de relatie tussen kunstenaar en publiek is een belangrijke rol weggelegd voor presentatie-instellingen.
 3. Internationale ontwikkelingen in de beeldende kunst vormen zeker voor de top van de Nederlandse kunst een belangrijke referentie. Ook voor internationale ontwikkelingen is het noodzakelijk om het beeld van de eigen discipline te verrijken. Ik nodig de fondsen en de sector uit met verdere voorstellen te komen.
- De huidige *Geldstroom beeldende kunst en vormgeving* loopt eind 2008 af. Deze specifieke uitkering wordt via twaalf provincies en veertien gemeenten ingezet voor beide sectoren. Omdat het kabinet van plan is het aantal specifieke uitkeringen te verminderen en de raad in zijn advies vraagt om een omzetting van de Geldstroom, ben ik voorstander van een andere inzet van deze middelen. Dit dient ook om een duidelijker scheiding tussen de verantwoordelijkheden van de verschillende overheden aan te brengen. De huidige Geldstroom zal worden verdeeld over het budget voor de landelijke basisinfrastructuur van het rijk en over

stedelijke knooppunten. Steden spelen immers een belangrijke rol door verbindingen met het kunstvakonderwijs. Het budget binnen de basisinfrastructuur zal onder andere worden ingezet voor een goed gespreid netwerk van toonaangevende presentatie-instellingen en de versterking van de internationale positie.

Podiumkunsten

De kracht van de Nederlandse podiumkunsten is gelegen in een fijnmazig netwerk van grote, middelgrote en kleine podia, waar voor elk wat wils is. Van de grote musicalproducties tot experimentele muziek, voor elk publiek is er een passend aanbod – en dat blijft niet beperkt tot de grote steden. Die fijnmazige aanwezigheid van podia in het hele land, in combinatie met een even breed en gevarieerd aanbod van theater, dans en muziek maakt het podiumkunstklimaat in Nederland uniek. Dat is vooral te danken aan de inzet van steden, die de afgelopen decennia volop hebben geïnvesteerd in vernieuwing van hun podia, aan de ambities van de vele podiumkunstenaars die ons land rijk is en aan culturele ondernemers – producenten, programmeurs en impresariaten. Het rijk levert slechts een bescheiden bijdrage – slechts ongeveer 15% van wat er op onze podia te zien is, krijgt rijkssubsidie. De rijkssteun is vooral van belang voor de artistieke ontwikkeling en experiment dat nog geen groot publiek heeft of producties die domweg te duur zijn voor de markt alleen, zoals grote opera.

- Het is van belang dat bij de ondersteuning rekening wordt gehouden met de positie die instellingen in het culturele leven innemen. Het nieuwe systeem maakt het mogelijk verschillende eisen te stellen aan verschillende functies en de beoordeling van aanvragen daarop af te stemmen. Daarbij is er een onderscheid tussen functies onder directe verantwoordelijkheid van het rijk en subsidie via de fondsen. Ook fondsen kunnen meerjarige subsidies toekennen.

Film

Met de vorig jaar verschenen Filmbrief is een koerswijziging van het filmbeleid ingezet. Speerpunten zijn een scherpere keuze voor eigenzinnigheid, een sterkere internationale oriëntatie, het verder stimuleren van het ondernemerschap van producenten, een betere afstemming tussen filmfonds en publieke omroep en een versterking van de sector met een filminstituut. Een aantal van deze wijzigingen is gerealiseerd, andere verdienen nog uitwerking en aandacht.

De meest in het oog springende ontwikkeling van het afgelopen jaar is een nieuwe subsidieregeling om de productie van films voor een groter publiek te stimuleren. Die Suppletiereregeling vervangt de fiscale faciliteiten voor de film en zal na goedkeuring door de Europese Commissie in werking treden. De uitvoering van de nieuwe regeling is belegd bij het Nederlands Fonds voor de Film. Conform het advies van de Commissie Brakman heb ik het bestuur van het Filmfonds opdracht gegeven de organisatie zo in te richten dat de uitvoering van de Suppletiereregeling strikt gescheiden is van de organisatie van de overige subsidieregelingen.

- Ik ben nog met het Nederlands Fonds voor de Film in gesprek over de mogelijkheden om de beoordelingssystematiek te verbeteren, een keurmerk voor producenten te

ontwikkelen en tot een meer transparante regelgeving en werkwijze te komen. Doel hiervan is een meer zakelijke verhouding tussen Filmfonds en producenten en een versterkt cultureel ondernemerschap van producenten. Ook de samenwerking tussen publieke omroep en Filmfonds verdient nadere uitwerking. Ik streef naar een heldere rolverdeling en betere afstemming en verzoek het Nederlands Fonds voor de Film hierover afspraken te maken met de publieke omroep.

- Met het oog op een versterking van de kwaliteit van Nederlandse filmprojecten en de ontwikkeling van talent verwacht ik op korte termijn een advies van de Raad voor Cultuur. Ook laat ik mij door de raad adviseren over de mogelijke consequenties van de technologische vooruitgang - vooral op het gebied van digitalisering - voor de productie, distributie en verspreiding van Nederlandse films en de bescherming van het intellectueel eigendom van filmmakers.

1.2 Innovatie en e-Cultuur

Cultuur levert een bijdrage aan de innovatie van Nederland. Digitalisering en medialisering vergroten deze bijdrage. Daarbij is het van belang dat er wordt samengewerkt binnen de cultuursector en daarbuiten.

De raad snijdt in zijn advies twee onderwerpen aan die grote impact hebben op cultuurproductie en cultuurconsumptie: e-Cultuur en innovatie. Deze onderwerpen hebben veel raakvlakken met elkaar. E-Cultuur is een motor van innovatie. De raad wijst in zijn advies op de effecten van digitalisering en medialisering op alle sectoren binnen de cultuur: kunsten, cultureel erfgoed, bibliotheken en media. De mogelijkheden tot expressie en reflectie in het digitale domein zijn oneindig.

Digitalisering biedt dan ook volop kansen voor cultuur. Voor artistieke vernieuwing en experimenten, voor het creëren van digitaal aanbod en de ontsluiting van cultuur, en voor het vergroten van het publieksbereik, doordat nieuwe generaties ook op andere manieren gebruik gaan maken van bestaande culturele bronnen. Computer, mobiele telefoon, digitale ether en andere digitale technologieën vergroten de economische en sociaal-culturele mogelijkheden van cultuur en creativiteit op een wijze die voorheen ondenkbaar was.

De raad spreekt zich ook uit over de waarde van kunsten, erfgoed en media voor het innovatiebeleid. De bijdrage hieraan neemt alleen maar toe door de mogelijkheden van digitalisering en nieuwe media. De raad is van mening dat in het 'digitale domein' de kwaliteit, betrouwbaarheid en authenticiteit van publieke informatie en cultuur gegarandeerd moet zijn. De verkenning die de raad aankondigt naar vraagstukken die daarmee samenhangen – de rol van het auteursrecht, toegang en beheer van digitale infrastructuur – ondersteunt ik.

De raad wijst ook op een keerzijde van medialisering en digitalisering. Om goed om te kunnen gaan met oude en nieuwe media is volgens de raad mediawijsheid (het bewust, kritisch en actief kunnen handelen in een gemedialiseerde wereld) noodzakelijk. Mediawijsheid is één van de punten bij cultuurparticipatie (zie paragraaf 1.3).

Hoe gaan we zorgen voor meer innovatie en een betere benutting van de mogelijkheden van digitalisering? De raad constateert dat dit vraagt om meer samenhang en minder schotten tussen de verschillende sectoren. Alleen dan kunnen de innovatie, het experiment en de vernieuwing die de raad voorstaat van de grond komen. Op enkele terreinen is er de komende jaren bijzondere aandacht voor innovatie en de effecten van digitalisering en medialisering.

Nieuwe media

In de kunsten spelen nieuwe media een belangrijke rol in de artistieke vernieuwing en bij de verbinding met andere maatschappelijke sectoren.

- Er komt een ruimer budget voor projecten op het terrein van nieuwe media en e-Cultuur. Ook de raad pleit hiervoor. Ik kies er daarom voor het budget in de basisinfrastructuur voor nieuwe media uit te breiden. Meer precies gaat het om het budget voor nieuwe media binnen de ontwikkelingsfunctie: de functie gericht op de

bevordering van onderzoek, experiment en vernieuwing. Ik denk hierbij aan een matchingregeling voor nieuwe media-instellingen in de basisinfrastructuur.

Behoud, beheer en digitale toegankelijkheid van erfgoed

Digitale culturele *content* die door digitalisering tot stand komt draagt bij aan cultuurparticipatie en cultuureducatie.

- In de komende kabinetsperiode wordt de digitalisering van een belangrijk deel van de audiovisuele collecties ter hand genomen binnen het sectoroverstijgende programma "Beelden voor de Toekomst". Daarbij wordt aangesloten bij de Canon van de recente geschiedenis. De grootschalige digitalisering van andere erfgoedbronnen, inclusief archiefstukken, wordt door een consortium van veldpartijen onderzocht.
- Mede in het licht van de Digitale Collectie Nederland in wording, zie ik of de technische en organisatorische infrastructuur anders moet worden ingericht. De inzet van de enveloppemiddelen digitalisering erfgoed, inclusief de *Subsidieregeling digitaliseren met beleid*, wordt de komende jaren geëvalueerd. Het onderzoek van het SCP naar het digitale culturele aanbod krijgt nog dit jaar een vervolg.⁵ Daarbij zal veel aandacht uitgaan naar de gebruikers van digitale cultuur. Ik zet het lopende programma Cultuur en Ict met bijbehorende middelen voort.

Archieven

Het gebruik van archieven kan door digitalisering worden vergroot. Daarbij is het van belang dat er wordt samengewerkt met andere sectoren op dit gebied.

- Voor het vergroten van het publieksbereik van archieven door digitalisering is de tijdelijke Taskforce Archieven opgericht. In deze *taskforce*, die voorzien is tot 2008, werken het Nationaal Archief, Erfgoed Nederland, Digitaal Erfgoed Nederland en andere overheden samen. In de komende periode zie ik hoe een eventueel vervolg wordt vormgegeven.
- De raad vraagt ook aandacht voor het archiefonderwijs. Zoals eerder besloten zal in 2009 het archiefonderwijs en -onderzoek volledig zijn ondergebracht in het reguliere hoger en wetenschappelijk onderwijs.⁶ Hierdoor wordt het onder andere mogelijk de huidige oriëntatie van het archiefonderwijs te verbreden ten behoeve van archiefbeherende instellingen en hun culturele taken.

⁵ Jos de Haan, Renée Mast, Marleen Varekamp, Susanne Janssen, Bezoek onze site. Over de digitalisering van het culturele aanbod, SCP 2006.

⁶ Zie Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30300 VIII, nr. 256.

Media

De innovatieve betekenis van de media groeit: zowel op technologisch vlak, als op het gebied van de creatieve inhoud van programma's als op het gebied van diensten. Daardoor ontwikkelen burgers zich van passieve consumenten tot actieve gebruikers en zelfs mediaproductanten. Persbeleid gaat inmiddels meer over de pluriformiteit van journalistieke *content*, nieuws- en informatievoorziening, dan over de staat van de gedrukte uitgaven en uitgevers daarvan. Terecht moedigt de raad de overheid aan innovatie te stimuleren op het gebied van crossmediale activiteiten, het bereiken van nieuwe doelgroepen en het stimuleren van de nieuwsvoorziening in de regio.

- Wat de publieke omroep betreft, deze krijgt de ruimte om zich in het digitale domein te ontwikkelen, samen met partners, zonder zijn kerntaak te verwaarlozen. Het kabinet maakt meerjarige prestatieafspraken met de publieke omroep over investeringen in de kwaliteit van het aanbod, op alle open vensters en themakanalen, inclusief radio en internet. Ik wil daarbij in het bijzonder aandacht besteden aan de bijdrage die de publieke omroep kan leveren aan de cultuursector, juist door het gebruik van nieuwe media.

Bibliotheekvernieuwing

De bibliotheekvernieuwing speelt al enige jaren in op het veranderende mediagebruik. Nieuwe ict-diensten vergroten op een aantrekkelijke manier de toegankelijkheid en het gebruik van de collecties. In de toekomst zal het belang van innovatie en ict alleen maar toenemen.

- Op het gebied van ict binnen de bibliotheeksector ben ik het eens met de raad dat meer centrale regie wenselijk is. Medio 2008 besluit ik, in overleg met IPO en VNG, over het bibliotheekbeleid in de jaren 2009-2012. De basis daarvoor is onder meer het eindrapport van de Stuurgroep Bibliotheken en een studie van het SCP naar de positie van de openbare bibliotheek in 2015.

Creatieve industrie: erkenning en benutting van creatieve bedrijfstakken

De cultuursector en de creatieve bedrijfstakken hebben een groeiende economische betekenis. Hiervoor is in de meeste Europese landen veel aandacht. In het Verenigd Koninkrijk stelt men zelfs onomwonden: '*Creativity is a core skill for the innovation economy and creates economic value for businesses*'.⁷

- De evaluatie van het lopende Programma voor de Creatieve Industrie (2005-2008) is dit jaar gepland. Vanwege het aangetoonde marktfalen op het gebied van de economische benutting van creativiteit en cultuur en het belang om te komen tot een betere spreiding van kennis zie ik aanleiding om de ondersteuning van de creatieve bedrijfstakken te continueren. Het gaat om een tijdelijke, specifieke intensivering, *bottom up* en met medewerking van de sectoren, kennisinstellingen, het rijk en decentrale overheden. Doel is een breed (onderzoeks)programma voor de creatieve industrie. Dit sluit aan bij het advies van de raad niet-technologische innovatie programmatisch te ondersteunen.

⁷ NESTA, *Reaching out from the creative silo: the arts, creativity and innovation policy briefing*, 2007.

1.3 Een brede basis voor cultuur: cultuurparticipatie

Het zelf beoefenen en ervaren van cultuur is de basis van het culturele leven. Amateurkunst is hierbij van groot belang. Juist jongeren moeten opgroeien met cultuur, dit legt de basis voor de waardering van en ontvankelijkheid voor cultuur op latere leeftijd. Drempels moeten worden weggenomen, het historisch bewustzijn vergroot.

De overheid dient ervoor te zorgen dat iedereen de mogelijkheid krijgt als culturele burger deel te nemen aan de samenleving. *'Een kunstpolitiek van de overheid moet er op gericht zijn, de belangstelling voor kunst te vergroten en, waar zij niet bestaat, te trachten belangstelling voor kunst te wekken. Wil deze kunstpolitiek echter inderdaad gericht zijn op het volk als geheel, of ten minste, op een zoo groot mogelijk deel van het volk, dan kan zij niet anders zijn dan een deel van een sociale politiek in den ruimsten zin van het woord'*, schreef Boekman.⁸

Het kabinet heeft in het regeerakkoord een stevige ambitie uitgesproken op het gebied van amateurkunst en cultuureducatie. Het beschouwt een brede culturele basis als een voorwaarde voor de ontplooiing van talent.

Hoe vergroten we de deelname aan cultuur en verbreden we deze basis? Het is nodig amateurkunsten beter te ondersteunen, cultuureducatie stevig in het onderwijs te verankeren en de cultuur beter toegankelijk te maken voor iedereen. Dit is uitgewerkt in het 10-puntenplan cultuurparticipatie.

10-puntenplan en programmafonds cultuurparticipatie

Iedere jongere tot 18 jaar dient, actief of passief, vertrouwd te raken met één of meer kunstvormen. Elke Nederlander moet gebruik kunnen maken van goede voorzieningen op het gebied van kunst- en cultuurbeoefening: op school, rondom school en daarbuiten. Daarvoor wil ik een breed programma cultuurparticipatie uitvoeren. Dit bestaat uit tien punten. Dit 10-puntenplan is zowel de opvolger van het Actieplan Cultuurbereik als de voortzetting van Cultuur en School. Voor het formuleren van de tien punten heb ik gebruik gemaakt van het advies van de raad en het rapport van de commissie Cultuurbereik,⁹ maar ook van gesprekken met (amateur)kunstenaars, gemeenten, provincies, scholen, musea en andere culturele instellingen.¹⁰ Ook is in deze tien punten een aantal wensen van de Tweede Kamer gehonoreerd.

Voor de uitvoering van verschillende onderdelen van dit 10-puntenplan is een belangrijke rol weggelegd voor een fonds. De raad heeft in dat verband geadviseerd de amateurkunst niet onder te brengen bij het nieuwe fonds voor de podiumkunsten (het Fonds voor Muziek, Dans en Theater), maar een zelfstandig fonds cultuureducatie en amateurkunst in het leven te roepen. Ik neem dit advies over en zal een **programmafonds cultuurparticipatie**¹¹ op laten richten. Dit voornemen sluit aan op de gedachte van de motie-Van Vroonhoven-Kok/Leerdam, waarin

⁸ Emanuel Boekman, *Overheid en kunst in Nederland*, 1939, p. 187.

⁹ Commissie Cultuurbereik, *van stelling naar stroming*, 2007.

¹⁰ Zie ook bestuurlijk overleg (paragraaf 2,1).

¹¹ In het beleidsprogramma wordt dit het fonds cultuurparticipatie en amateurkunst genoemd.

verzocht werd om een duidelijk herkenbare positie voor de amateurkunst.¹² De stevige investeringen van dit kabinet in cultuurparticipatie zijn voor mij reden om nog een stap verder te gaan en een apart fonds in te richten waarin amateurkunst een belangrijke plaats inneemt. Ik laat mij daarbij leiden door mijn overtuiging dat het wenselijk is een verbinding aan te brengen tussen de taken op het gebied van amateurkunst en die rond cultuureducatie. Daarnaast lijkt het me niet verstandig het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater, dat al een breed werkterrein bestrijkt, ook nog met de taak amateurkunst te belasten.

Een programmafonds cultuurparticipatie biedt goede mogelijkheden voor een heldere positionering van de amateurkunst ten opzichte van de andere kunsten. Ook hier is het uitgangspunt dat het nieuwe fonds geen 'extra' loket moet zijn, maar een eigen kring van aanvragers moet bedienen. Als basis voor het fonds dienen de bestaande regelingen op het gebied van amateurkunst die nu nog door het Fonds Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK) worden uitgevoerd. Ik zie dit programmafonds als een middel gezamenlijke doelen op het gebied van cultuurparticipatie van rijk, gemeenten en provincies te realiseren. Uit het overleg met de andere overheden is mij duidelijk geworden dat zij grote waarde hechten aan een gezamenlijke aanpak. Bij de nadere invulling van het programmafonds zal ik gemeenten en provincies nadrukkelijk betrekken.

Binnen het onderwijs

Binnen het onderwijs wil ik de randvoorwaarden voor scholen verbeteren om te voldoen aan de kerndoelen en eindtermen op het gebied van kunst en cultuur door:

1. De mogelijkheid en wenselijkheid van een **cultuurkaart** te onderzoeken voor alle leerlingen in het voortgezet onderwijs. Het gaat om een opvolger van de huidige CKV-bonnen. Op deze kaart wordt een jaarlijks tegoed gestort, dat zowel individueel als collectief kan worden besteed. Hiermee komen middelen beschikbaar om in alle leerjaren culturele activiteiten te ondernemen en verbindingen te leggen tussen bijvoorbeeld kunst, cultuur, aardrijkskunde en (literatuur)geschiedenis. Bovendien wordt een doorlopende leerlijn gestimuleerd.
2. Scholen te ondersteunen bij de invoering van de **Canon van Nederland**. De canon is waardevol voor het versterken van de historische kennis binnen het onderwijs. Ik zal aan het programmafonds cultuurparticipatie middelen ter beschikking stellen, zodat culturele instellingen de vijftig vensters van de canon op aantrekkelijke en inspirerende wijze kunnen presenteren aan het onderwijs. Door digitaal aanbod rond de canon kan een nieuwe groep op een nieuwe manier worden bereikt. Voor een uitgebreide reactie op het advies van de commissie Van Oostrom verwijs ik naar de binnenkort te verschijnen kabinetsreactie.
3. Het vergroten van de mogelijkheden voor **cultuureducatie op de lerarenopleidingen** voor het primair en voortgezet onderwijs en de nascholing van docenten. Dit doe ik door de verdere uitrol van de succesvolle cursus Interne Coördinator Cultuureducatie (ICC) en met programma's voor versterking van de kwaliteit van opleidingen. Ik bouw hierbij voort op wat in de afgelopen jaren in het kader van Cultuur en School is opgebouwd.

¹² Motie-Van Vroonhoven-Kok/Leerdam, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 847, nr. 14.

Rondom het onderwijs: de brede school

Verbindingen tussen cultuurlessen op school en buitenschoolse kunsteducatie en amateurkunst kunnen ervoor zorgen dat wie op school enthousiast is geworden voor kunst en cultuur daar zijn leven lang mee verder gaat. Samen met gemeenten en provincies zal ik een onderzoek laten verrichten naar de vraag waaruit de door de raad gewenste veranderingen in de buitenschoolse kunsteducatie zouden moeten bestaan. Daarbij wil ik ook de landelijke ondersteuningsstructuur betrekken.

De brede school kan de schakel zijn tussen school, bibliotheek, toneelvereniging, museum en muziekschool. Daarom wil ik de mogelijkheden vergroten om via brede scholen aan kunst- en cultuurbeoefening te doen. Ik doe dit door:

4. Het stimuleren van samenwerking tussen **culturele instellingen en brede scholen**. In het beleidsprogramma heeft het kabinet aangegeven prioriteit te verlenen aan brede scholen in probleemwijken. Met de staatssecretarissen van VWS en onderwijs wil ik investeren in het aanbod van sport en cultuur binnen deze scholen.

Buiten het onderwijs

Cultureel burgerschap staat of valt met de mogelijkheden van burgers om zich te verdiepen in hun verleden of zich te uiten in een kunstdiscipline. Om ervoor te zorgen dat burgers ook buiten het onderwijs gebruik kunnen maken van culturele voorzieningen die op hun behoeften zijn toegesneden kies ik voor gerichte ondersteuning door:

5. Meer geld voor **amateurkunst en volkscultuur** door de uitbreiding van het huidige budget van het Actieplan Cultuurbereik. Ik zal dit onderbrengen onder het programmafonds cultuurparticipatie. Amateurkunst speelt een belangrijke rol in de samenleving. De motie-Van Vroonhoven-Kok vraagt hier terecht aandacht voor.¹³ Ik zal dan ook investeren in de ondersteuning van talentvolle amateurs en vrijwilligers. Ook zal ik publieksactiviteiten stimuleren die erop gericht zijn burgers kennis te laten maken met cultureel erfgoed.
6. Ik zal de **rijksgesubsidieerde musea gratis toegankelijk maken voor kinderen tot en met twaalf jaar**. Bovendien wil ik ernaar streven dat ook **alle andere**, ca. 440 geregistreerde **musea**, gratis toegankelijk worden voor deze leeftijdscategorie. Zo wil ik bevorderen dat in het gehele land museumbezoek voor het basisonderwijs aantrekkelijk wordt. Gratis toegang voor de jeugd is, zoals ook de Raad voor Cultuur onderschrijft, een 'uitstekende manier om musea en onderwijs dichter bij elkaar te brengen'.¹⁴ Tegelijk verwacht ik dat dit ook buiten het onderwijs een effect zal hebben op de cultuurdeelname, vooral in gezinsverband. Hiermee geef ik mijn invulling aan de wens van de Kamer in de vorige periode om musea gratis toegankelijk te maken.¹⁵
7. Het uitvoeren van een **programma leesbevordering**. Ik deel de opvatting van de raad dat vaardigheid in het lezen van literaire teksten bijdraagt aan de ontwikkeling van cultureel burgerschap. Ook draagt leesbevordering bij aan de strijd tegen laaggeletterdheid. Met recht constateert de raad dan ook dat het literaire lezen

¹³ Motie-Van Vroonhoven-Kok, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 800 VIII, nr. 68.

¹⁴ Raad voor Cultuur, Innoveren, participeren! Advies cultuurbeleid & culturele basisinfrastructuur, maart 2007, p. 129.

¹⁵ Motie-Leerdam/Nijs/Vergeer, Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 27 470 en 30 300 VIII, nr. 11.

verband houdt met het beleid gericht op lees- en schrijfonderwijs. Lezen en geletterdheid zijn essentieel voor de ontwikkeling van mediawijsheid. In het programma zal een belangrijke rol zijn weggelegd voor openbare bibliotheken.

8. De inrichting van een **netwerkorganisatie mediawijsheid**, in overleg met organisaties die zich nu bezig houden met mediawijsheid. Zoals in het coalitieakkoord staat, is het van belang dat kinderen, ouders, docenten en anderen worden ondersteund in het leren omgaan met media-uitingen. Bij mediawijsheid gaat het om de gewenste vaardigheden, kennis en houding om vanuit ten minste drie perspectieven goed met media om te kunnen gaan: functioneel (als voorwaarde voor participatie en ontwikkeling), inspirerend (om nieuwe kansen en mogelijkheden te ontdekken) en alert (het met een kritisch oog omgaan met de media).
9. Het **Nationaal Historisch Museum**. Zoals aangegeven in de brief aan de Tweede Kamer van 25 april jl. heb ik drie gemeenten gevraagd om plannen te ontwikkelen voor een Nationaal Historisch Museum, te weten Amsterdam, Arnhem en Den Haag. Een Nationaal Historisch Museum moet een breed publiek een overzicht bieden van de geschiedenis van Nederland, op basis van de canon. Voor het zomerreces maak ik bekend in welke stad het Nationaal Historisch Museum een plaats krijgt. Het publieksbereik van het nieuwe museum kan door digitaal aanbod worden vergroot.
10. Structureel geld voor **kunst- en cultuurprojecten** die een meer **divers publiek** bereiken en de **culturele dialoog** in grootstedelijke gebieden aanjagen. Hierin is een rol weggelegd voor Kosmopolis. Op deze manier geef ik invulling aan het advies van de Commissie Cultuurbereik om aandacht aan diversiteit te besteden.

Zoals hierboven aangeven gaat het programmafonds cultuurparticipatie een belangrijke rol spelen bij de uitvoering van bovenstaande punten. Zo krijgt dit fonds een taak bij de versterking van amateurkunst en volkscultuur, maar ook bij de invoering van de canon en het versterken van erfgoededucatie.

1.4 Mooier Nederland

Nederland is misschien wel het enige land ter wereld dat tot de laatste boom is aangelegd. Het land is een artefact, een door de mens gemaakt kunstwerk. Nederland is mooi en kan nog mooier worden; door de bestaande kwaliteit te respecteren en de ruimte te verrijken met ontwerpen van de eenentwintigste eeuw.

Het ruimtelijk ontwerpen zit in onze cultuur. Nederland is een op de zee veroverd land. De inrichting van Nederland – van polderlandschap tot historische steden en hedendaagse woningbouw – leidt in binnen- en buitenland tot bewondering en verwondering. De internationale faam van Nederlandse architecten, stedenbouwkundigen, vormgevers en landschapsarchitecten is een teken dat Nederland het goed doet.

Dit neemt niet weg dat er zorgen zijn over de inrichting en vormgeving van ons land. Nederland verandert snel en burgers vinden dat de kwaliteit en herkenbaarheid van hun leefomgeving achteruit gaat. Er moet dan ook wat gebeuren: de inrichting van Nederland moet weer nadrukkelijk ook als culturele opgave worden aangepakt. Ik wil het cultuurpessimisme daarbij achter me laten en het ontwerp zien als een kans, in plaats van als *damage control*. Ik verzet me tegen de opvatting dat nieuw lelijk is en de maakbaarheid van de leefomgeving niet bestaat. Want het is, zoals het College van Rijksadviseurs opmerkt curieus en on-Nederlands om het plezier in de maakbaarheid kwijt te raken: *'Hoe kun je in een land waarin elke vierkante kilometer gepland landschap is – vaak nog bestaande uit meerdere (historische) gemaakte lagen – niet geloven in de maakbaarheid?'*¹⁶

Hoe zorgen we voor een Mooier Nederland? De laatste jaren is in het ontwerpen van Nederland het accent al meer op durf en ambitie komen te liggen. Ik vind dat een goede ontwikkeling. We moeten zonder schroom zoeken naar innovatieve mogelijkheden om nieuwe kwaliteiten toe te voegen en bestaande kwaliteiten te behouden. Met een ambitieus architectuurbeleid en door modernisering van de monumentenzorg wil ik de culturele bijdrage aan een Mooier Nederland versterken.

Een ambitieus architectuurbeleid

De kwaliteit van architectuur, stedenbouw en landschapsarchitectuur wordt bepaald door een samenspel van opdrachtgevers, ontwikkelaars, ontwerpers en gebruikers. Deze partijen moeten zich niet laten leiden door belemmeringen en onmogelijkheden, maar samen met vernuft en creativiteit te werk gaan. De uitdaging aan opdrachtgevers en ontwerpers is deze kunst van het maken te combineren met maatschappelijke betrokkenheid: rekening houden met de historische en ruimtelijke context, inspelen op de noden en wensen van burgers en bijdragen aan een duurzame ontwikkeling.

Veel van de huidige ontwerpogaven liggen op lokaal en regionaal niveau. Voor de opgaven op nationaal niveau is de rijksoverheid aan zet: als regelgever, door duidelijker aan te geven wat

¹⁶ College van Rijksadviseurs, A2008+, Advies over het architectuurbeleid na 2008, 19 juni 2006, p. 14.

centraal moet en als opdrachtgever van projecten in weg- en waterbouw en gebiedsontwikkeling.

Ik ben het met de Raad voor Cultuur eens dat de rijksoverheid vanuit culturele invalshoek zichtbaar aanwezig moet zijn in het debat over de kwaliteit van de leefomgeving. Ik vind dat het kabinet een visie moet uitdragen over hoe we de cultuur van het maken kunnen versterken en de bestaande culturele kwaliteit duurzaam kunnen ontwikkelen. Zoals aangegeven in het algemeen overleg met de Kamer over ruimte en cultuur / architectuurbeleid op 31 mei jl., zal ik in 2008 samen met de minister van VROM namens het kabinet de Kamer een integrale visie over de ontwerpqualität van Nederland voorleggen.

De speerpunten excellentie en participatie zijn onverkort van toepassing op de architectuur. De Nederlandse architectuur is internationaal succesvol, dus de lat voor het verder uitbouwen van een toppositie ligt hoog. De ontwikkeling van toptalent vraagt om blijvend hoogwaardig en internationaal georiënteerd onderwijs (inclusief derde fase), een goed opdracht-klimaat (o.a. prijzen en prijsvragen) en internationale oriëntatie en presentatie. Urgente ruimtelijke problemen vragen om innovatieve en duurzame ontwerpen. Deze innovaties zullen steeds meer ook op regionale en lokale schaal gestimuleerd moeten worden. Burgers moeten de mogelijkheid hebben betrokken te raken bij de besluitvorming en het debat over de vormgeving van de leefomgeving.

Ik wil het architectuurbeleid met kracht oppakken, vanuit een cultuurpolitieke visie waarin zichtbaarheid, maakbaarheid en positiviteit centraal staan.

Modernisering van de monumentenzorg

Nederland beschikt over een rijk erfgoed van landschappen, steden, gebouwen en archeologie. *'Het ligt in het wezen van den staat, dat hij de nationale rijkdommen, door voorgeslachten nagelaten, bewaart, onderhoudt en ten bate doet strekken van het geheele volk. Het is dit element van conserveering en continuïteit, den staat eigen, dat hem een taak geeft ten aanzien van oude schoonheid, in welken vorm zij zich voordoet, van landschaps- en stedschoon niet minder dan van beeldende kunst'.¹⁷*

Ons land kent ook een hoge ruimtelijke dynamiek. De grootschalige veranderingen in de twintigste eeuw hebben geleid tot een op behoud en bescherming gerichte monumentenzorg. Dat is aan de ene kant waardevol, want zo is veel cultureel erfgoed behouden. Die houding brengt echter ook risico's met zich mee: inspanningen voor behoud kunnen het maken van mooie, nieuwe dingen in de weg staan. Ik onderschrijf de stelling van het college van Rijksadviseurs: *'Niets moois komt voort uit schaamte, en niets nieuws komt voort uit behoudzucht'.¹⁸* De opgave voor de monumentenzorg is om de trots op het verleden te verbinden met de vernieuwing waar de samenleving om redenen van economie, duurzaamheid en sociale samenhang om vraagt.

¹⁷ Emanuel Boekman, *Overheid en kunst in Nederland*, 1939, p. 183.

¹⁸ College van Rijksadviseurs, A2008+, *Advies over het architectuurbeleid na 2008*, 19 juni 2006, p. 31.

In de monumentenzorg wil ik een koerswijziging aanbrengen, waarvan ik de hoofdlijnen al schetste in het Kamerdebat over de restauratieachterstand in de monumentenzorg.

- Van **objectgericht naar omgevingsgericht**. De directe omgeving van een monument is sterk bepalend voor de manier waarop de cultuurhistorische kwaliteit tot zijn recht komt. Ook gebieden zelf bezitten vanuit hun ontstaan en samenhang cultuurhistorische kwaliteiten. Het monumentenbeleid moet beter inspelen op de kwaliteit van de omgeving. Om dit te bereiken wil ik meer samenhang aanbrengen tussen de monumentenzorg en ruimtelijke ordening. In dit verband wil ik ook de verdeling van verantwoordelijkheden tussen rijk en lokale overheden voor de monumentenzorg opnieuw bezien.
- Van **conserverend naar ontwikkelend**. De noodzaak van 'behoud door ontwikkeling' wordt al langer onderkend. Met het Belvederebeleid is de aandacht voor het belang van cultuurhistorie in de besluitvorming over ruimtelijke ontwikkeling versterkt. Deze benadering moet meer worden toegepast, ook door het professionele veld van de monumentenzorg zelf. Ik wil de monumentenzorg ook beter laten inspelen op belangrijke maatschappelijke vraagstukken, zoals de herstructurering van aandachtswijken en de wateropgave.

Mijn plannen voor de modernisering van de monumentenzorg zal ik begin 2009 aan de Kamer voorleggen. Daarbij zijn ook wetswijzigingen en wijziging van financiële arrangementen in het geding. Ik zal mij daarbij mede baseren op de evaluatie van het *Besluit rijkssubsiëring instandhouding monumenten* (BRIM) en het stelseladvies monumenten dat de Raad voor Cultuur nog dit jaar uitbrengt. Ik zal mij overigens niet alleen laten leiden door sectorale overwegingen, maar ook door de vraag hoe de monumentenzorg kan bijdragen aan een duurzame gebiedsontwikkeling. Voor het oplossen van knelpunten in de monumentenzorg en voor de versterking van de culturele factor in de integrale gebiedsontwikkeling zet ik extra middelen in voor het BRIM (onder andere religieus erfgoed), groen erfgoed (onder andere historische buitenplaatsen) en gebiedsgericht beleid (onder andere voor wederopbouwarchitectuur in het kader van de wijkaanpak van de minister van WWI).

1.5 Een sterke cultuursector

Een sterke cultuursector, die verankerd is in de maatschappij, is een voorwaarde voor een bloeiend cultureel leven. Daarbij is de eigen kracht het uitgangspunt om verbindingen met andere maatschappelijke sectoren te leggen en meer eigen inkomsten te kunnen genereren.

Met programma's voor goed bestuur, mecenaat en ondernemerschap heeft de overheid vanaf de jaren negentig impulsen gegeven aan de professionalisering van de cultuursector. Er zijn diverse voorbeelden van succesvol cultureel ondernemerschap. Instellingen hebben hun slagkracht zowel financieel als organisatorisch weten te vergroten. Bij verschillende instellingen maken vriendenstichtingen dankzij hun financiële bijdrage bijzondere concert- en opnameprojecten mogelijk. Daarnaast heeft de cultuursector laten zien goed uit de voeten te kunnen met de uitgangspunten voor goed bestuur. Met het oprichten van de Cultuurformatie, een brede koepel voor culturele instellingen, heeft de sector een belangrijke stap gezet in het bundelen van haar krachten¹⁹. Verdere professionalisering is bij uitstek een taak van de sector zelf.

Hoe zorgen we voor een sterkere cultuursector? Ik vind het van belang dit samen met de sector verder uit te werken. Wel geef ik een aantal aandachtspunten mee. Ik stel een onafhankelijke commissie in die de opdracht heeft een tweetal onderwerpen nader uit te werken:

1. De wijze waarop verbindingen gelegd kunnen worden tussen de cultuursector en andere maatschappelijke sectoren, redenerend vanuit de eigen kracht en intrinsieke waarde van de cultuur.
2. De mogelijkheden van zakelijke verbeteringen bij de cultuurproducerende instellingen, dit deels in plaats van en deels ter invulling van wat in het coalitieakkoord werd aangeduid als "profijtbeginsel". Het gaat dan ook om verbeterde marketing, efficiëntere productie, etc.

De commissie zal over een taakstelling voor extensivering en over een stevige intensivering adviseren.

Heldere rolverdeling

Het gaat er de komende tijd vooral om te komen tot een **goede rolverdeling** tussen de Raad voor Cultuur, de cultuursector en de politiek. Voor een verdere professionalisering en belangenbehartiging is de sector zelf aan zet. Ik wil benadrukken dat het voor instellingen van belang is dat zij zich aansluiten bij een brancheorganisatie die hen ondersteunt op het gebied van professionalisering, *cultural governance* en goed werkgeverschap. Het kabinet neemt zijn verantwoordelijkheid voor een landelijke basisinfrastructuur, inclusief een goed toegeruste ondersteuningsstructuur. De Raad voor Cultuur speelt zijn rol als adviseur van kabinet en Kamer en als beoordelaar van aanvragen voor de basisinfrastructuur. De raad zal daarbij meer als strategisch beleidsadviseur opereren.

¹⁹ In februari 2007 bracht de Cultuurformatie het Mauritshuis manifest uit onder de titel *Vitale verbindingen versterken*, een cultuurpolitieke agenda voor 2007 – 2010.

Vergroten financieel en maatschappelijk draagvlak

Om het financiële en maatschappelijke draagvlak van culturele instellingen te vergroten zijn ondernemerschap en verdere professionalisering van de sector nodig. Goed bestuur, een efficiënte inzet van middelen en benutting van alternatieve financieringsbronnen zullen het financieel en maatschappelijk draagvlak van instellingen vergroten. Van gesubsidieerde culturele instellingen wordt de komende jaren verwacht dat zij sterker aansluiting vinden bij hun publiek. Zo kunnen zij het financiële en maatschappelijke draagvlak van hun activiteiten vergroten. Ook door beter in te spelen op breedte en diversiteit kunnen instellingen meer publiek bereiken en een groter draagvlak verwerven. Dit vergt een professionele aanpak van het management van instellingen. Het moet beoogd publiek goed kunnen duiden, zich rekenschap geven van de positie van de instelling in het totale aanbod en beoogd publiek met overtuigende productie, programmering, communicatie en marketing weten te bereiken.

Ondersteuningsstructuur

De ondersteuningsstructuur is bij uitstek het platform voor de ontwikkeling en begeleiding van nieuwe mogelijkheden voor productie, afzet en promotie.

- De ondersteuningsstructuur wordt versterkt door een aantal nieuwe sectorinstituten. Een nadere beschrijving van de ondersteuningsstructuur is in deze brief opgenomen in het deel over Verschil Maken (paragraaf 2.6). De Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) zal zich concentreren op de uitvoering van bovensectorale programma's en projecten op het gebied van het internationaal cultuurbeleid.

Kansspelinkomsten

Op basis van de nieuwe *Wet op de kansspelen* zal de afdracht aan doelen op het gebied van cultuur worden voortgezet.

- In de herziene *Wet op de kansspelen* zal de minister van Justitie de verdeling van de kansspelopbrengsten een verantwoordelijkheid laten van de kansspelvergunninghouders. Voor de vergunninghouders van wie de opbrengsten naar goede doelen gaan kunnen bij ministeriële regeling minimumpercentages worden gesteld voor de afdracht aan bij het publiek mogelijk minder aansprekende doelen. Dit om te voorkomen dat zij bij de verdeling ondergeschikt raken. In dat kader is de minister van Justitie van plan om voor de financiering van de infrastructuur van cultuur een vergelijkbare regeling te treffen als voor de sport gaat gelden.

1.6 Financiën

De beleidsvoornemens zoals in deze brief gepresenteerd, worden voor een belangrijk deel gefinancierd vanuit de enveloppen Cultuur en Media die door dit kabinet beschikbaar zijn gesteld.

Enveloppen Cultuur en Media (beleidsprogramma)	2008	2009	2010	2011	Struct.
Intensiveringen cultuur en monumenten	25	50	75	100	100
<i>Waarvan</i> Nationaal Historisch Museum	2	3	5	12	12
Excellentie, innovatie en e-Cultuur, cultuurparticipatie, Mooier Nederland en sterke cultuursector	8	32	50	68	68
Intensiveringen media	50	50	50	100	100
Extensiveringen (profijtbeginsel)	-15	-20	-35	-50	-50

Het kabinet hecht belang aan een divers culturaanbod voor een breed publiek. Middelen uit de enveloppe cultuur en monumenten worden ingezet voor het bevorderen van excellentie, meer ruimte voor innovatie en e-Cultuur, cultuurparticipatie (onder andere via een programmafonds voor cultuurparticipatie) en voor de komst van een Nationaal Historisch Museum, dat bijdraagt aan een beter besef van de Nederlandse geschiedenis. Verder worden extra middelen beschikbaar gesteld voor het monumentenbeleid en 'Mooier Nederland' en voor de versterking van de cultuursector.

In het beleidsprogramma is het belang aangegeven van een pluriforme, toegankelijke en kwalitatief goede publieke omroep. Middelen uit de enveloppe voor media zijn onder andere bestemd voor het herstel reguliere programmering, nieuwe media en verbetering en vernieuwing van de programmering en voor de versterking van de culturele programmering.

Ten aanzien van de invulling van intensiveringen en de taakstelling zal bij de begroting 2008 duidelijk worden gemaakt wat de financiële consequenties zijn van deze hoofdlijnennotitie.

2 Verschil Maken

In het kader van de laatste Cultuurnota 2005-2008 is besloten veranderingen in de subsidiesystematiek aan te brengen. Dit was nodig omdat de huidige subsidiestructuur zowel door de Tweede Kamer als door culturele instellingen als onnodig ingewikkeld en bureaucratisch werd gezien. De voorstellen voor verandering zijn onder de naam Verschil Maken besproken met de Tweede Kamer (16 oktober 2006) en culturele instellingen. De Tweede Kamer heeft op 23 april 2007 ingestemd met een wetsvoorstel tot wijziging van het subsidiestelsel. De Eerste Kamer heeft het wetsvoorstel op 12 juni 2007 aanvaard. Uitgangspunt van de wijziging in de systematiek is het onderscheid tussen functies die onder directe ministeriële verantwoordelijkheid blijven en waar naast artistieke ook bestuurlijke aspecten mee moeten wegen bij de beoordeling, en functies die onder indirecte rijksverantwoordelijkheid, door de fondsen worden beoordeeld. Dit leidt tot de volgende wijzigingen:

- Alleen culturele instellingen die onder de zogenaamde landelijke basisinfrastructuur vallen, worden rechtstreeks door OCW gesubsidieerd.
- Een aantal culturele instellingen en de fondsen krijgen een blijvend uitzicht op subsidie. Deze instellingen zullen met ingang van de subsidieperiode 2009-2012 worden gevisiteerd. In bijlage 2 is een lijst opgenomen van instellingen die een langjarig subsidieperspectief²⁰ zullen krijgen.
- Instellingen kunnen bij de cultuurfondsen terecht voor meerjarige subsidies.

De Raad voor Cultuur heeft in zijn advies van 6 maart 2007, *Innoveren, participeren!*, per sector aangegeven welke functies voor de subsidieperiode 2009-2012 tot de landelijke basisinfrastructuur kunnen worden gerekend. De raad, en ook de andere overheden en het culturele veld, hebben kanttekeningen gemaakt bij het begrip landelijke basisinfrastructuur. Daar zal ik na de weergave van het bestuurlijk overleg op ingaan. Daarna volgen een nadere invulling van de basisinfrastructuur en de uitgangspunten voor de subsidieperiode 2009-2012. Ik doe dat aan de hand van het advies van de raad, dat ik zoveel mogelijk volg. Daarbij komen achtereenvolgens aan de orde de door de raad genoemde instandhoudingsfunctie, ontwikkelfunctie, internationale platformfunctie en ondersteuningsfunctie.

²⁰ Hieronder wordt verstaan: instellingen met een blijvend uitzicht op subsidie.

2.1 Bestuurlijk overleg

Ter voorbereiding van deze hoofdlijnennotitie heeft overleg plaatsgevonden met de andere overheden: het Interprovinciaal Overleg (IPO), de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG), de wethouders en gedeputeerden van de grote steden en landsdelen. Op basis van deze overleggen en het advies van de Raad voor Cultuur trek ik de conclusie dat alle partijen nog steeds grote waarde hechten aan de samenwerking tussen Rijk, steden en landsdelen. De raad is voorstander van overdracht van taken aan fondsen, maar benadrukt de integrale verantwoordelijkheid van het rijk voor het cultuurstelsel. Zowel de raad als de bestuurlijke partners willen de programmatische samenwerking voortzetten, met behoud van het vastleggen van afspraken voor vier jaar middels convenanten. Tegelijk zijn er wensen om de bestuurlijke samenwerking op onderdelen te herzien. Dat geldt zowel voor de wijze waarop het overleg is vormgegeven als ook voor de inhoud van het beleid (in het bijzonder de ondersteuningstructuur monumenten, de *Geldstroom beeldende kunst en vormgeving* en cultuurparticipatie).

Het IPO heeft aandacht gevraagd voor de spreiding van rijkscultuurgeld.²¹ Tevens is de wens uitgesproken om de financiering van het jeugdtheater te decentraliseren naar de provincies. Steden hechten grote waarde aan de ontwikkelfunctie. De bestuurlijke partners geven aan te vrezen dat met de overdracht van taken naar de fondsen er weinig invloed meer is op subsidiebesluiten over instellingen die een belangrijke functie in de stad en regio vervullen. Met het raadsadvies als vertrekpunt heb ik bij de besluitvorming over de inrichting van de basisinfrastructuur en de beleidsaanwijzingen aan de fondsen de inbreng van de overheden betrokken. Ik zal vooral het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater vragen de ambities van de convenantpartners bij zijn besluitvorming te betrekken.

Allereerst wil ik aangeven dat een instelling ofwel subsidie van het rijk ontvangt, of van een fonds, maar niet beide. Uitgangspunt is dat het voor instellingen en bestuurlijke partners niet ingewikkelder moet worden. Convenanten worden afgesloten tussen bestuurders onderling en niet tussen fondsen en bestuurlijke partners. Wel kan het nieuwe fonds zo nodig aanschuiven bij convenantbesprekingen. De beleidsaanwijzingen aan de fondsen worden, zoals afgesproken met het IPO en de VNG, afgestemd met de andere overheden. Een goede spreiding van fondssubsidies over het land – en een structurele monitoring daarvan - maakt daar deel van uit.

Ten aanzien van de inrichting van de basisinfrastructuur zijn naar aanleiding van het overleg de volgende accenten aangebracht:

- De zorg voor een goed en divers podiumkunstenaanbod voor jeugd en jongeren blijft (mede) een taak van de landelijke overheid. Ik wil de aanvraagprocedure voor dit aanbod in deze fase breder openstellen dan de raad in zijn advies heeft aangegeven. In de landelijke basisinfrastructuur is ruimte voor een breed jeugd- en jongerenaanbod op het gebied van theater, dans, muziek en muziektheater.
- De raad heeft per discipline het aantal ontwikkelfuncties in de podiumkunsten per convenantgebied aangegeven. Mede op aandringen van de steden wil ik de aanvragen voor deze functie ruimer openstellen dan het raadsadvies suggereert.

²¹ De provincies: Kijk zo zit dat, publicatie IPO 22 februari 2007

Ten aanzien van een geografische spreiding van rijksmiddelen gaat het om het vinden van een goede balans tussen kwaliteit en spreiding. Graag wil ik de programmatische samenwerking voortzetten. Over de bestuurlijke samenwerking op het gebied van cultuurparticipatie is afgesproken dat gezamenlijke uitwerking plaatsvindt over de opdracht, de reikwijdte en de werkwijze van het nieuwe programmafonds cultuurparticipatie. Voor de steunfunctie monumentenzorg en archeologie als ook voor de Regionaal Historische Centra geldt dat we gezamenlijk moeten verkennen op welke wijze decentralisatie mogelijk is. Verder heb ik in mijn bestuurlijke overleg met de convenantpartners aangekondigd dat ik dit najaar met hen wil doorpraten over het thema Mooier Nederland.

De *Geldstroom beeldende kunst en vormgeving* eindigt met ingang van 2009. Voortzetting past niet in het kabinetsbeleid om het aantal specifiek uitkeringen te verminderen. De bestaande middelen van de geldstroom ga ik voor een deel decentraliseren naar een aantal stedelijke knooppunten. Het overige deel wordt ingezet om de basisinfrastructuur op het gebied van beeldende kunst te versterken. De focus ligt hierbij op excellentie en internationale oriëntatie. Naast de genoemde punten hebben het IPO en de VNG gezamenlijk aandacht gevraagd voor de volgende onderwerpen: integrale cultuurconvenanten, toekomstige cultuurprogramma's op gebied van sociaal, ruimtelijk en economisch beleid en verhoging van rijksgeld voor bibliotheekvernieuwing na 2007.

In het najaar zal een gesprek plaatsvinden met het IPO en de VNG. Na het raadsadvies van mei 2008 worden de convenantbesprekingen met de landsdelen en de grote steden gevoerd.

2.2 Fondsen en landelijke basisinfrastructuur

Zowel de raad als de medeoverheden hebben gepleit voor een andere invulling van de term basisinfrastructuur. De raad stelt voor het begrip breder in te vullen en ook subsidietaken van de fondsen tot de landelijke basisinfrastructuur te rekenen. Vanuit steden en provincies is aangegeven dat de culturele infrastructuur het gehele voorzieningenniveau in een stad of regio omvat: van bibliotheken tot amateurkunst, van poppodia tot concertzalen.

Voor beide redeneringen zijn inhoudelijke argumenten te geven. Ik gebruik de term landelijke basisinfrastructuur echter alleen om aan te geven dat het rijk verantwoordelijkheid neemt voor de invulling van een aantal functies in de culturele sector, en in dit kader instellingen subsidieert voor het uitvoeren van specifieke taken. De instellingen die in dat kader rechtstreeks door het rijk worden gesubsidieerd maken deel uit van de landelijke basisinfrastructuur. Het gaat dan om instellingen waaraan op basis van een ministeriële regeling vierjaarlijkse instellingssubsidies worden verstrekt (op basis van artikel 4a van het wetsvoorstel), instellingen die zijn aangewezen voor een blijvend uitzicht op subsidie (artikel 4b van het wetsvoorstel) en fondsen (artikel 4c).

Daarnaast is er een breed scala aan gezelschappen, productiekernen en ensembles met een eigen artistiek profiel, eigenzinnige producties en vaak ook een internationale presentatie. Deze worden meestal aangeduid met het begrip artistiek middensegment. Directe rijksverantwoordelijkheid is hiervoor niet noodzakelijk. Voor de ontwikkeling en bevordering van de activiteiten van deze categorie instellingen is juist een belangrijke taak weggelegd voor de fondsen. De fondsen beschikken bij uitstek over de deskundigheid en het netwerk om de artistieke ontwikkelingen binnen het middensegment op de voet te volgen en te beoordelen. De grotere rol voor de fondsen past binnen de taken zoals die bij de oprichting van de cultuurfondsen zijn vastgesteld. Bij de behandeling van de totstandkoming van de *Wet op het specifiek cultuurbeleid* is hierover gesteld dat 'het gaat om beslissingen waarbij directe politieke sturing en verantwoordelijkheid niet aan de orde zijn, aangezien in zeer overwegende mate oordelen over de artistieke, cultuurhistorische, of andere culturele waarde dan wel uitvoerende handelingen in het geding zijn.'²²

In de film en beeldende kunst wordt het middensegment al veel langer door fondsen beoordeeld. Met de totstandkoming van het Fonds voor Muziek, Dans en Theater is dit nu ook voor de podiumkunsten het geval.

Mijn voornemen is een hogere eigen inkomsteneis te stellen aan instellingen die rechtstreeks door het rijk worden gesubsidieerd. Dit omdat ik van instellingen die rechtstreeks subsidie van het rijk ontvangen, verwacht dat zij over maatschappelijk draagvlak beschikken. Verder verwacht ik van alle instellingen die door het rijk worden gesubsidieerd dat zij zich houden aan de normen voor goed bestuur. De door de sector opgestelde code *cultural governance* kan daarbij als uitgangspunt dienen.

²² Tweede Kamer, vergaderjaar 1991-1992, 20 987, nr. 12.

2.3 Instandhoudingsfunctie

De raad gaat in zijn advies in op de verschillende disciplines in de podiumkunsten en het bijbehorende instrumentarium. Met name de bestuurlijke aspecten zijn volgens de raad een reden om de uitvoering van een aantal specifieke taken tot de directe verantwoordelijkheid van het rijk te rekenen in het kader van de instandhoudingsfunctie. Ook de musea met een rijkscollectie worden gesubsidieerd in het kader van de instandhoudingsfunctie.

Muziek en muziektheater

Voor de muzieksector heb ik eerder aangegeven dat de symfonieorkesten en twee nationale operagezelschappen een blijvend uitzicht op subsidie zullen krijgen. Zij worden gesubsidieerd voor hun taken in het kader van de instandhoudingsfunctie.

De raad heeft omwille van de samenhang geadviseerd Opera Zuid aan deze categorie toe te voegen. De Nationale Reisopera en in bescheidener mate Opera Zuid nemen hiermee gezamenlijk het opera-aanbod voor de grote zalen in het land voor hun rekening. Zij zullen naast het aanbieden van een artistiek hoogwaardig aanbod ook expliciet rekening moeten houden met de vraag vanuit schouwburgen in het land en met het publieksbereik. Ik zie in het advies van de raad aanleiding om opnieuw te bezien hoe de drie instellingen die het gesubsidieerde operarepertoire verzorgen zich tot elkaar zouden moeten verhouden. Ik zal de raad daarom om nader advies vragen over de taakverdeling tussen de opera-instellingen.

De raad geeft in zijn advies aan dat een aantal ensembles in de toekomst in aanmerking zou kunnen komen voor rechtstreekse subsidiering door het rijk in het kader van de instandhoudingsfunctie. Tegelijk bevat het advies van de raad geen duidelijk handvat om een scheiding aan te brengen tussen deze ensembles en de ensembles die door het fonds zouden moeten worden gesubsidieerd. Omdat de artistieke beoordeling hier voorop staat, is het niet nodig de subsidiering van muziekensembles onder directe ministeriële verantwoordelijkheid te houden. Omdat politieke sturing en verantwoordelijkheid hier niet aan de orde zijn, kan de subsidiëring van muziekensembles beter door een fonds plaatsvinden. Bovendien hecht ik aan een integrale beoordeling van dit vitale, veelal internationaal opererende deel van de muzieksector. Daarom zal ik het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater vragen de subsidiering van muziekensembles te verzorgen, en daarbij aandacht te besteden aan elementen als breedte in repertoire, publiekbereik en –opbouw (inclusief regionale spreiding) en internationale *performance*. De deskundigheid van het ministerie en de raad over de ensembles wordt overgedragen aan het nieuwe fonds.

Theater

De raad adviseert in de theatersector acht stads- of regiogezelschappen en een Friestalig gezelschap te subsidiëren. De te subsidiëren instellingen zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een aantal stevige taken. De raad stelt vervolgens vast dat elk van deze gezelschappen alle taken moet uitvoeren. De mate waarin zij dat doen hangt af van de stad of regio en, daarmee samenhangend, de omvang van de instelling.

Het is niet zeker dat voor alle steden en regio's voldoende gekwalificeerde aanvragen worden ingediend. Ik heb besloten daar in de aanvraagprocedure voor de subsidieperiode 2009-2012

rekening mee te houden. In principe kunnen alle instellingen die aan een beperkt aantal voorwaarden voldoen een aanvraag indienen. Van de Raad voor Cultuur verwacht ik vervolgens een advies welke gezelschappen het best gekwalificeerd zijn om deze taken op het gebied van theater in de periode 2009-2012 uit te voeren. De voorwaarden voor de aanvraag zijn:

- De aanvrager heeft de beschikking over een eigen (middel)groot podium of is gelieerd aan de schouwburg in de standplaats.
- De standplaats van de aanvrager is een van de acht aangewezen steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag) of regio's (Noord, Oost, Zuid, Utrecht), of Friesland voor een gezelschap dat zich richt op het maken van Friestalig theater.
- Zoals blijkt uit de statuten richt de aanvrager zich op continuïteit, los van een of meer specifieke makers.

Dans

Naast het Nationale Ballet en het Nederlands Dans Theater, die een blijvend uitzicht op subsidie krijgen, adviseert de raad in het kader van de instandhoudingsfunctie vijf repertoiregezelschappen te subsidiëren. Net als in de theatersector krijgen ook de dansgezelschappen als stads- of regiogezelschap de verantwoordelijkheid voor een stevig pakket taken. Daarbij zal ik de raad bij de beoordeling van de aanvragen van regiogezelschappen vragen aandacht te besteden aan de binding van deze gezelschappen met de regio en de extra taken die van hen in dat kader worden verwacht. Net als in de theatersector verwacht ik niet dat de aanvragers op het moment van de aanvraag volledig toegerust zijn om de taken direct op het vereiste niveau uit te voeren. Daarom zullen ook in de danssector aanvragen ingediend kunnen worden door gezelschappen die voldoen aan een beperkt aantal voorwaarden. Ik zal de raad vragen mij te adviseren welke gezelschappen het best gekwalificeerd zijn om deze taken op het gebied van dans in de periode 2009-2012 uit te voeren.

Voorwaarden voor de aanvraag zijn:

- De aanvrager heeft de beschikking over een eigen podium of is gelieerd aan de schouwburg in de standplaats.
- De standplaats van de aanvrager is in een van de vijf aangewezen steden (Amsterdam, Rotterdam) of regio's (Noord, Oost, Zuid).
- Volgens de statuten richt de aanvrager zich op continuïteit, los van een of meer specifieke makers.

Podiumkunstenaanbod voor de jeugd

Volgens de raad is er geen sprake van een evenwichtig podiumkunstenbestel voor de jeugd. Het jeugdtheater heeft met zijn relatief lange geschiedenis een omvang en niveau van voorzieningen ontwikkeld die je als een bestel kunt betitelen. Het jeugdtheater loopt hierin voorop, in vergelijking met de jeugddans en de jeugdmuziek. De raad adviseert om een aantal instellingen op het gebied van het jeugdtheater en de jeugddans te subsidiëren in het kader van de instandhoudingsfunctie. In de jeugdmuziek acht de raad het aantal rijks gesubsidieerde instellingen te klein om van een bestel te kunnen spreken dat in de landelijke basisinfrastructuur kan worden opgenomen.

De zorg voor een goed en divers podiumkunstenaanbod voor kinderen en jongeren is een culturele taak van onder andere de landelijke overheid. Ik wil de aanvraagprocedure voor dit aanbod in deze fase dan ook breder openstellen dan de raad in zijn advies heeft aangegeven. In de landelijke

basisinfrastructuur streef ik naar een breed aanbod voor jeugd en jongeren. Uitgangspunt zijn daarbij de taken die de raad benoemt voor instellingen jeugdtheater en jeugddans in de landelijke basisinfrastructuur. Deze taken hebben naast de artistieke inhoud ook betrekking op de ontwikkeling van educatieve programma's, het spelen van schoolvoorstellingen, het aangaan van een binding met het publiek en het spelen van een rol in het lokale en regionale netwerk van podiumkunstinstanties en scholen.

Omdat er op dit moment nog veel verschil is tussen de disciplines jeugdtheater, jeugddans en jeugdmuziek wil ik de periode 2009-2012 gebruiken om voortvarend te werken aan de opbouw van een samenhangend podiumkunstenbestel voor de jeugd. Met betrekking tot de subsidieaanvragen voor deze periode hanteer ik de volgende werkwijze. Instellingen met als kernactiviteit specifiek op de doelgroep jeugd en jongeren gericht aanbod kunnen voor de periode 2009-2012 hun aanvraag indienen bij het ministerie. Vervolgens worden de aanvragen niet alleen op artistiek-inhoudelijke gronden beoordeeld maar ook op hun potentie om op niet al te lange termijn een waardevolle bijdrage te leveren aan een evenwichtig podiumkunstenbestel voor jeugd en jongeren. Ten slotte vindt eventuele honorering van de aanvraag plaats door ofwel het ministerie dan wel het fonds. Om mij hierover te adviseren stel ik een gezamenlijke commissie in van deskundigen op het gebied van jeugdaanbod uit de Raad voor Cultuur en het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater. Haar zal ik vragen een nadere analyse te maken van het podiumkunstenbestel voor de jeugd als geheel. De commissie wordt gevraagd van alle aanvragen aan te geven welke instellingen gesubsidieerd zouden moeten worden in het kader van de landelijke basisinfrastructuur (en hoeveel) en welke kunnen worden gesubsidieerd door het fonds. Daarbij moeten ze rekening houden met aandacht voor verschillende leeftijdsgroepen (aanbod voor kinderen en jongeren), brede publieksvoorziening, regionale spreiding en standplaatsgemeente.

Musea

De raad omschrijft als de essentie van een museum 'dat het betekenis geeft aan kunst en cultureel erfgoed, en de ontstaansgeschiedenis en de continuïteit van een samenleving zichtbaar maakt.' Ik deel de opvatting van de raad dat musea elk vanuit hun eigen situatie moeten zoeken naar mogelijkheden om hun maatschappelijke taak uit te voeren. Bij het vervullen van die taak beschouw ik het beheer van de rijkscollectie en het zichtbaar maken ervan als een belangrijk uitgangspunt.

Er komt voor musea die een rijkscollectie beheren, of een collectie waarvoor het Rijk verantwoordelijkheid heeft genomen, een langjarig subsidieperspectief. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om instellingen waarmee het Rijk een beheersovereenkomst heeft gesloten. Als gevolg daarvan zal een aantal musea dat nu nog cultuurnotasubsidie ontvangt, geen langjarig subsidieperspectief krijgen. Conform het advies van de Raad voor Cultuur zullen voor deze instellingen andere subsidiemodaliteiten worden verkend in overleg met andere overheden.

Ik vind het belangrijk de toegankelijkheid en vernieuwing van musea te bevorderen. Daarom heb ik maatregelen genomen die de diversiteit in de erfgoedsector in het algemeen en de museumsector in het bijzonder stimuleren. Een voorbeeld is een subsidie voor het project *Building Stones* van Netwerk CS. Dit project draagt bij aan het vergroten van de diversiteit van het personeel in de erfgoedsector en de deskundigheid over dit onderwerp. Als het gaat om de rijkscollectie en andere

collecties waarvoor ik verantwoordelijkheid draag, wil ik vooral investeren in de aantrekkelijkheid van de presentatie en in cultuureducatie. Musea worden zo aantrekkelijker voor publiek. Dit geeft musea de mogelijkheid hun eigen inkomsten te verhogen. Daarnaast heeft een verbetering van educatieve functie van musea een meerwaarde voor de bezoeken die scholen aan musea brengen. Dit schoolbezoek wil ik bevorderen door de toegang tot musea gratis te maken voor kinderen tot en met twaalf jaar (zie ook paragraaf 1.4).

2.4 Ontwikkelfunctie

De ontwikkelfunctie houdt in dat het rijk een innovatieve infrastructuur wil scheppen. Die structuur biedt ruimte aan talent, experiment, onderzoek en vernieuwing binnen sectoren en disciplines. Het rijk is overigens niet de enige partij die instellingen op dit terrein ondersteunt. Ook voor de cultuurfondsen is hier een belangrijke rol weggelegd.

In het kader van de ontwikkelfunctie kunnen de volgende instellingen een aanvraag bij het ministerie indienen voor hun activiteiten:

1. Postacademische instellingen, als vervolg op de kunstvakopleidingen.
2. Productiehuizen in de podiumkunsten.
3. Presentatie-instellingen in de beeldende kunst.
4. Instellingen op het gebied van architectuur, vormgeving, nieuwe media, letteren en erfgoed die zich richten op ontwikkeling.

Activiteiten die tot het onderwijsdomein kunnen worden gerekend zijn niet subsidiabel.

1.

In alle disciplines is het indienen van een aanvraag mogelijk voor postacademische instellingen. Zij bieden talentvolle afgestudeerden na het voltooien van een (bachelor- of) masteropleiding de mogelijkheid zich verder te ontwikkelen in de breedste zin van het woord. In de podiumkunsten ligt daarbij de nadruk op het (verder) ontwikkelen van specifieke vaardigheden. De meerwaarde van de postacademische instellingen op het gebied van de podiumkunsten ten opzichte van de werkzaamheden van productiehuizen ligt in het bijzondere, nationale belang. Buiten de podiumkunsten ligt de nadruk op het onderzoek naar de grenzen van de discipline. Ook daar blijft de individuele ontwikkeling altijd een basiselement. Voor alle postacademische instellingen is van belang dat zij een belangrijke bijdrage leveren aan de excellentie en dat ze functioneren in internationale context.

2.

Het rijk heeft een bijzondere verantwoordelijkheid voor een landelijk gespreid netwerk van productiehuizen. Vertrekpunt zijn de taken en kenmerken die de raad benoemt in zijn advies. Ik zie de productiehuizen niet alleen als ontwikkelplekken voor talent, maar ook als plaatsen voor experiment en vernieuwing. Omdat er in de praktijk meerdere productiehuizen zijn die zich niet tot een discipline beperken, hanteer ik geen onderscheid naar disciplines. Voor alle disciplines in de podiumkunsten kunnen aanvragen worden ingediend. Bovendien maak ik, in lijn met wat de raad hierover in het theateradvies opmerkt, in de podiumkunsten geen onderscheid meer tussen productiehuizen en werkplaatsen.

De aanpak van productiehuizen sluit goed aan bij de werkwijze van de jongere generatie podiumkunstenaars, die eerder geneigd zijn verkenningen in de sfeer van cross-overs te doen, nieuwe media in hun werk integreren en meer in netwerken opereren dan in langdurige vastere werkverbanden. Om de jonge generatie ruimte te geven zich verder te ontwikkelen en door te stromen, wil het rijk in co-financiering met steden de functie van productiehuis stevig verankeren in de basisinfrastructuur. De productiehuizen vallen daarom onder rechtstreekse ministeriële verantwoordelijkheid. De raad heeft nauwkeurig aangegeven hoeveel productiehuizen in de podiumkunsten er per convenantgebied en discipline nu bestaan. Mede op aandringen van de

steden wil ik aanvragen voor deze functie iets ruimer openstellen dan het raadsadvies suggereert. In de sector muziek is er naast productiehuizen ook ruimte voor enkele instellingen die jonge professionals de mogelijkheid te bieden zich te bekwamen op het hoogste niveau. De raad adviseert op een aantal specifieke terreinen landelijk opererende productiehuizen te subsidiëren. Ik neem dit advies over. Productiehuizen zijn bij voorkeur gevestigd in steden of regio's met een kunstvakopleiding in de podiumkunsten.

3.

Een goed gespreid netwerk van presentatie-instellingen op het terrein van de beeldende kunst beschouw ik als een verantwoordelijkheid van het rijk. Het gaat daarbij om niet meer dan tien instellingen. Ik nodig presentatie-instellingen met een landelijk belang uit een aanvraag in te dienen. Presentatie-instellingen zijn in het bezit van een eigen presentatieruimte en zijn bij voorkeur gevestigd in steden of regio's met een kunstvakopleiding beeldende kunst. Hun rol is analoog aan die van de productiehuizen in de podiumkunsten: die van vrijhaven voor experiment en vernieuwing en ontwikkelplek voor talent.

Ik volg het advies van de raad om de rijksmiddelen die zijn gemoeid met de *Geldstroom beeldende kunst en vormgeving* voortaan gericht in te zetten. Dat wil zeggen door middel van rechtstreekse financiering van landelijk en internationaal opererende presentatie-instellingen met taken die onder de ontwikkelfunctie kunnen worden gebracht.

4.

In de sectoren architectuur, erfgoed, vormgeving, nieuwe media en letteren kan een aanvraag worden ingediend door nationaal en internationaal opererende instellingen die zich richten op disciplinaire verdieping. Subsidiering is mogelijk voor bijvoorbeeld experimentele en elementaire verkenningen, onderzoek en ontwikkelingsactiviteiten, onder andere op het terrein van beheer en behoud van het erfgoed.

Tot slot adviseert de raad ook de instellingen met taken op het gebied van talentontwikkeling en participatie in de sectoren amateurkunst en cultuureducatie onder verantwoordelijkheid van de minister te houden in het kader van de ontwikkelfunctie. Tegelijkertijd adviseert de raad om een fonds voor de amateurkunst en cultuureducatie op te richten, een fonds voor cultuurparticipatie. Zoals hiervoor aangegeven ben ik voornemens dat advies over te nemen

Ik zie in de toekomst ook een rol weggelegd voor dit fonds bij de uitvoering van de subsidiering van instellingen in de sectoren amateurkunst en cultuureducatie die zich bezighouden met talentontwikkeling en participatie. Op dit moment is het nog te vroeg om daarop vooruit te lopen. Daarom kunnen deze instellingen hun aanvraag voor meerjarige subsidie voor de subsidieperiode 2009-2012 aan OCW richten. Deze aanvragen worden daarom voor advies voorgelegd aan de raad. De uitvoering van de subsidiering wil ik bij dit nieuwe fonds voor cultuurparticipatie leggen.

2.5 Internationale platformfunctie

Naast de ontwikkelfunctie hecht de raad belang aan een afzonderlijke functie op het gebied van internationalisering: *platform van (exclusief) internationaal aanbod en internationale uitwisseling (inclusief coproductie)*. Ik deel de opvatting van de raad dat internationale uitwisseling en ontmoeting belangrijke inspiratiebronnen zijn voor vernieuwing en professionalisering in de kunsten en het cultureel erfgoed. In de meeste disciplines geven internationale vakfestivals deze internationale uitwisseling in de praktijk gestalte. Deze festivals hebben een eigen dynamiek en daardoor een duidelijk belang voor de ontwikkeling in het vakgebied. Ik wil festivals met een bijzondere internationale positie daarom toevoegen aan de groep van instellingen waarvoor het rijk verantwoordelijkheid draagt. Zij krijgen daarom de gelegenheid een aanvraag in te dienen in het kader van de functie internationaal platform. Dit kan in alle scheppende en uitvoerende disciplines in de kunsten (architectuur, beeldende kunst, letteren, film, vormgeving, nieuwe media en de podiumkunstdisciplines dans/theater/muziek), en in de verschillende subdisciplines van bijvoorbeeld film (bijvoorbeeld animatiefilm, speelfilm, documentaire) en podiumkunsten (bijvoorbeeld oude muziek, popmuziek, jeugdtheater). De raad zal ik vragen bij zijn advisering over aanvragen in het kader van de ministeriele regeling te toetsen of het aanvragende festival ook werkelijk zo'n bijzondere positie heeft dat het wenselijk is dat subsidiëring rechtstreeks door het rijk geschiedt.

Overigens is niet overal een vakfestival aanwezig. In sommige sectoren, bijvoorbeeld architectuur en erfgoed, neemt het desbetreffende sectorinstituut de bijbehorende taken voor zijn rekening. Dat blijft mogelijk.

Naast de vakfestivals die als internationaal platform kunnen worden aangemerkt, zijn er de (grote) publieksfestivals en manifestaties in de verschillende disciplines. Festivals spelen, zeker in de zomerperiode, een belangrijke rol in het bereiken van een nieuw publiek voor de podiumkunsten. Ze zijn vaak gezichtsbepalend voor een stad of regio. Bovendien doet beginnend talent hier vaak eerste podiumervaring voor een groot publiek op en wordt veel kunst op locatie gepresenteerd. Aanvragen voor deze festivals kunnen worden ingediend bij de fondsen. Ik zal in het bijzonder het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater vragen hiervoor een speciale regeling op te stellen.

Kenmerken van de internationale platformfunctie zijn:

- Exclusief internationaal aanbod
- Internationale uitwisseling en coproductie
- Internationale ontmoeting van vakgenoten (seminarfunctie).

2.6 Ondersteuningsfunctie

Ondersteunende taken vinden hun oorsprong in de dagelijkse kunst- en cultuurpraktijk en hebben als doel om bepaalde aspecten hiervan gezamenlijk of generiek aan te pakken. Dit is soms omdat dit niet effectief kan worden gedaan door afzonderlijke producerende instellingen, zoals bij internationalisering, soms omdat een gezamenlijke actie een duidelijke meerwaarde heeft, zoals bij collectieve promotie. Het effectieve doel van de ondersteuning is de verbetering en bevordering van het autonome en zelfstandige functioneren van producerende instellingen.

Ondersteunende besteltaken worden in de verschillende sectoren in principe vervuld door de sectorinstituten. Zij vervullen de volgende taken:

- (Inter)nationale vertegenwoordiging en promotie
- Educatie, informatie, reflectie
- Het inventariseren, waarden en ontsluiten van erfgoed
- Documentatie en archivering
- Afstemming en coördinatie.

Bij muziek, erfgoed en amateurkunst is de vorming van een sectorinstituut nagenoeg afgerond. In de muzieksector fuseren met ingang van volgend jaar vijf ondersteunende instellingen tot één muziekinstituut. Tegelijkertijd wordt een onderzoek verricht of in het streven naar een goede ondersteuningsstructuur voor de muzieksector het Nationaal Popinstituut als zelfstandig instituut blijft voortbestaan of in de toekomst onderdeel uitmaakt van één nieuw muziekinstituut voor alle muziekgenres. Met Kunstfactor en Erfgoed Nederland zijn sectorinstituten voor amateurkunst en erfgoed ontstaan. In de bibliotheeksector is de Vereniging van Openbare Bibliotheken aangemerkt als sectorinstituut. Voor vormgeving wordt de Premisla Stichting, voor kunst en nieuwe media het Virtueel Platform aangemerkt als sectorinstituut.

Voor het sectorinstituut film is onlangs een opdracht verstrekt om te komen tot de oprichting van een sectorinstituut met ingang van de nieuwe subsidieperiode. Ik vraag in deze opdracht bijzondere aandacht voor het bestuurlijk model waarbinnen het Filmmuseum op termijn verbonden kan worden met het sectorinstituut, en de verbinding met relevante (branche)organisaties en instellingen die verwante en/of aanvullende taken vervullen.

Verder zal met het Filmmuseum een overeenkomst worden afgesloten waarbij tot uitdrukking zal worden gebracht dat het rijk verantwoordelijkheid neemt voor het beheer en het behoud van de collectie van het Filmmuseum.

In de sectoren waar (nog) geen sectorinstituut is voorzien, staat de aanvraagprocedure voor het vervullen van de besteltaken open voor instellingen die een combinatie van de genoemde taken uitvoeren.

Op het gebied van internationaal cultuurbeleid hebben de sectorinstituten een belangrijke rol. Ik wil de komende subsidieperiode gebruiken om de internationale taken van de sectorinstituten beter af te stemmen op het internationaal cultuurbeleid.

Het uitgeven van vaktijdschriften is een taak die, voor zover hij met subsidie wordt uitgevoerd, in eerste instantie bij een sectorinstituut thuishoort (informatie en reflectie). Ik zal daarom voor de periode 2009-2012 geen zelfstandige aanvragen voor het uitgeven van een tijdschrift in behandeling nemen. Het heeft mijn voorkeur dat tijdschriften een samenwerking aangaan met het

betreffende instituut in de sector. In lijn met wat de raad hierover opmerkt hecht ik daarbij veel belang aan een redactiestatuut dat de redactionele onafhankelijkheid van de tijdschriftredactie waarborgt. Daarnaast zal ik, wanneer dit nodig is, de fondsen die het aangaat vragen hun regelingen zo aan te passen dat vaktijdschriften die nu nog subsidie van OCW ontvangen een aanvraag tot het fonds kunnen richten.

De Raad voor Cultuur benadrukt in zijn advies dat de positie van de Stichting Internationale Culturele Activiteiten (SICA) overeen moet komen met de rol die de stichting al langer speelt: uitvoerder van bovensectorale programma's en projecten op het gebied van internationale culturele uitwisseling. Het is mijn voornemen om de positie van de SICA als uitvoerder van het strategisch internationaal cultuurbeleid door afspraken tussen OCW, het ministerie van Buitenlandse Zaken en de stichting vast te leggen. Uitgangspunt is daarbij dat sectorinstituten het sectorale internationale beleid uitvoeren, en dat de SICA bovensectoraal werkt. De SICA voert op basis van de te maken afspraken vaste taken uit op het gebied van het internationaal cultuurbeleid. Daarnaast kan SICA in opdracht van beide ministeries strategische bovensectorale programma's uitvoeren.

2.7 Cultuurfondsen

Op basis van de Wet op het specifiek cultuurbeleid zijn meerdere fondsen opgericht, elk met hun eigen taak.²³ Zij vervullen een essentiële rol bij de uitvoering van het cultuurbeleid van de rijksoverheid. Cultuurfondsen staan dicht op de sector waarvoor zij werkzaam zijn. Zij kunnen daardoor nauw aansluiten op de artistieke ontwikkelingen in die sector.

De cultuurfondsen zijn (privaatrechtelijke) stichtingen, die door de minister als zelfstandig bestuursorgaan zijn opgericht met het doel op basis van door de minister goedgekeurde regelingen subsidie te verstrekken ten behoeve van specifieke cultuuruitingen. De oordeelsvorming over individuele aanvragen is dus overgedragen aan deze fondsen. Dit is in lijn met het cultuurpolitieke uitgangspunt dat een inhoudelijk oordeel over de kwaliteit van cultuuruitingen niet aan de overheid is.

Instellingen konden al bij de fondsen terecht voor (project)subsidies. Vanaf 2009 krijgen de betreffende fondsen structureel de taak meerjarige subsidies verstrekken tot een maximum van vier jaar. De overheid beperkt zich tot het aanreiken van een beleidskader waarbinnen de fondsen werken.

Code cultuurfondsen

Nu het rijk zich vanaf 2009 alleen nog zal richten op de landelijke basisinfrastructuur krijgen de fondsen een grotere rol. Het is daarom goed uitgebreider stil te staan bij de bevoegdheden van de minister ten aanzien van de fondsen. De motie-Van Vroonhoven-Kok,²⁴ waarin gevraagd wordt om een Code cultuurfondsen, geeft uiting aan de zorg of het toezicht op de fondsen wel goed genoeg is geregeld. Voor ik op deze motie terugkom, zal ik eerst de vraag beantwoorden hoe toezicht en aansturing van de fondsen nu vorm krijgen.

In de eerste plaats heeft de minister specifieke bevoegdheden die direct voortvloeien uit de artikelen 9 en 10 van de *Wet op het specifiek cultuurbeleid*. De minister benoemt, schorst en ontslaat de bestuursleden²⁵; keurt alle subsidieregelingen goed; kan aanwijzingen geven met betrekking tot de inhoud van subsidieregelingen; moet wijzigingen van statuten goedkeuren.

In de tweede plaats heeft de minister algemene bevoegdheden die voortvloeien uit de subsidierelatie. Zij vinden hun basis in de *Algemene wet bestuursrecht* en de specifieke regelgeving op dit gebied (*Bekostigingsbesluit cultuuruitingen* en *Regeling subsidies en uitkeringen cultuuruitingen*). De minister bepaalt voor welke activiteiten hij de fondsen wil subsidiëren. In dat kader formuleert hij eens per vier jaar een opdracht die hij in een subsidiebeschikking aan het fonds meegeeft. Na afloop van elk kalenderjaar dienen de fondsen een bestuursverslag en

²³ Met ingang van 1 januari 2009 is het aantal teruggebracht tot acht, namelijk een fonds in de podiumkunsten (Fonds voor Muziek, Theater en Dans), een programmafonds cultuurparticipatie, een fonds op het terrein van de film (Nederlands Fonds voor de Film), een fonds gericht op individuele ondersteuning op het gebied van beeldende kunst/vormgeving/bouwkunst (Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst), twee fondsen gericht op projecten op het gebied van respectievelijk architectuur (Stimuleringsfonds Architectuur) en beeldende kunst/vormgeving/erfgoed (Mondriaan Stichting) en twee fondsen op het terrein van de letteren (een dat zich richt op beurzen voor schrijvers en vertalers – Fonds voor de Letteren - en een dat zich richt op promotie van Nederlandse literatuur in het buitenland – Nederlands Literair Productie en Vertalingenfonds).

²⁴ Motie-Van Vroonhoven-Kok, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 847, nr. 13.

²⁵ De bestaande fondsen zijn nu allen georganiseerd volgens het klassieke bestuursmodel. Als wordt overgegaan tot instellen van een Raad van Toezicht, zoals geadviseerd voor het nieuwe Fonds voor muziek, theater en dans, zal ik de leden van deze Raad benoemen.

jaarrekening in waarin zij inzicht geven in de wijze waarop zij hun activiteiten invullen. Als de uitvoering achterblijft bij de gemaakte afspraken, kan de bewindspersoon het bestuur van het fonds daarop aanspreken.

In de derde plaats zijn er algemene bevoegdheden die voortvloeien uit de *Kaderwet zelfstandige bestuursorganen*. Deze wet is dit jaar in werking getreden. Voor bestaande zelfstandige bestuursorganen moet binnen een jaar na inwerkingtreding besloten worden of zij onder het regime van de wet worden gebracht. De Kaderwet bevat op een aantal punten een regeling voor situaties die tot nu toe niet expliciet geregeld waren. Het gaat dan bijvoorbeeld om een informatieplicht (nu alleen informeel aanwezig) en de bevoegdheid in te grijpen bij taakverwaarlozing (nu is alleen schorsing of ontslag van bestuursleden mogelijk). Om die reden vind ik de Kaderwet een waardevolle aanvulling op het bestaande instrumentarium voor de cultuurfondsen. De Kamer wordt op dit punt nader geïnformeerd.

Daarnaast is het goed te memoreren dat de fondsen onder de werking van de Algemene wet bestuursrecht vallen. Een aanvrager kan een besluit waar hij het niet mee eens is door de rechter laten toetsen.

Zoals uit het bovenstaande mag worden afgeleid, bieden de bestaande wet- en regelgeving naar mijn mening voldoende waarborgen voor een goed functioneren van de fondsen. Tegelijk deel ik de opvatting van de Kamer dat de stevige positie die fondsen in het cultuurbeleid innemen, maakt dat het van groot belang is dat voor de buitenwereld duidelijk dat er goede waarborgen zijn voor de besluitvorming door de fondsen. Juist omdat de kern van wat de fondsen doen – een kwalitatief oordeel uitspreken – maar beperkt objectiveerbaar is, zijn onderwerpen als zorgvuldigheid en transparantie van buitengewoon belang. Ik zal daarom in overleg treden met de fondsen over de mogelijkheden om in dit kader tot een *code of conduct* te komen.

Afgezien van deze feitelijke bevoegdheden is het ook goed om stil te staan bij de manier waarop ik de voornoemde bevoegdheden wil uitoefenen. In mijn beleving zijn de fondsen voor hun publieke taken niet alleen opdrachtnemer en uitvoerder van het ministerie van OCW, maar – binnen welomschreven grenzen – ook partners die ruimte en vertrouwen genieten. Voor het toezicht betekent dit dat het uitgeoefend wordt langs de lijnen van goed bestuur en breder is dan alleen het toezicht op de rechtmatige besteding van de subsidies. Het bestuurlijke overleg tussen fondsen en OCW wordt daarbij intensief gevoerd.

Visitaties

Een onafhankelijke beoordeling van de taakuitoefening van fondsen is van groot belang. Dat geldt voor alle instellingen, maar nog meer voor de fondsen met hun bijzondere rol als subsidieverdeler. Daarom wordt nu gewerkt aan de invoering van visitaties als nieuw instrument voor deze groep instellingen. Een groot voordeel van visitaties is dat een visitatiecommissie een bredere beoordeling kan geven dan binnen de huidige procedure mogelijk is. Om te verzekeren dat een visitatie inhoudelijk gedegen, zorgvuldig opgezet en de beoordeling ervan onafhankelijk is, stel ik duidelijke voorwaarden.

Op dit moment worden die voorwaarden uitgewerkt in het kader van de uitvoeringsregelgeving van de *Wet op het specifiek cultuurbeleid*. Deze voorwaarden betreffen de inrichting van de visitatie. Daarnaast is de minister opdrachtgever en benoemt hij in dit kader ook de leden van de visitatiecommissie. Daarmee geef ik gevolg aan de motie-Nicolai.²⁶ Ik verwacht dat de visitaties bij zullen dragen aan de kwaliteitszorg en aan de publieke verantwoording van fondsen. Ik wil graag nog het misverstand wegnemen dat de rol van de Raad voor Cultuur door visitaties minder belangrijk zou worden. Dit is niet het geval. De Raad voor Cultuur brengt eens in de vier jaar een integraal advies uit over de stand van zaken in de verschillende sectoren. Dit advies staat stil bij alle aspecten van het cultuurbeleid en omvat dus ook de fondsen. Doordat de raad in de toekomst over een kleiner aantal instellingen adviseert, kan hij zich meer richten op zijn strategische rol als adviseur van de regering.²⁷

²⁶ Motie-Nicolai, Tweede Kamer, vergaderjaar 2006-2007, 30 847, nr. 15.

²⁷ In de notitie van de SG's "De verkokering voorbij..." en het beleidsprogramma wordt ingegaan op aanpassingen van de kennis- en adviesfunctie. Dit kan gevolgen hebben voor de positie van de Raad voor Cultuur.

2.8 Aanvraagprocedure 2009-2012

Hoe verloopt de aanvraagprocedure voor de subsidieperiode 2009-2012? En bij welk loket moeten instellingen hun aanvraag indienen?

Ik heb hiervoor beschreven welke instellingen voor hun activiteiten een aanvraag tot het ministerie van OCW kunnen richten. Op functioneel niveau is dit nog eens samengevat in het schema van bijlage 3. Uiterlijk 1 november 2007 zal de ministeriele regeling waarin de hiervoor beschreven aanvraagmogelijkheden zijn opgenomen worden gepubliceerd. Tegelijk zullen ook de relevante fondsen bekendmaken waarvoor bij hen subsidie kan worden aangevraagd. Culturele instellingen die in aanmerking willen komen voor een subsidie van het ministerie van OCW hebben vervolgens tot uiterlijk 1 februari 2008 de tijd een aanvraag in te dienen. Alleen als ze opteren voor een plek in de landelijke basisinfrastructuur dan doen zij dat bij OCW, anders richten ze hun aanvraag tot het betreffende fonds. Het ministerie toetst direct na sluiting van de aanvraagtermijn op 1 februari 2008 of de aanvraag voldoet aan de (formele) voorwaarden in de ministeriële regeling basisinfrastructuur. Aanvragen waarvan op voorhand duidelijk is dat ze niet voor directe subsidiëring door het rijk in aanmerking komen worden zo mogelijk met bericht aan de aanvrager - doorgezonden naar de juiste behandelaar. Over de in behandeling genomen aanvragen voor een plaats in de landelijke basisinfrastructuur brengt de Raad voor Cultuur op 1 mei 2008 advies uit. Na het bestuurlijk overleg met de medeoverheden maakt het ministerie in september 2008 de subsidiebesluiten voor de periode 2009-2012 bekend.

Uitgangspunt is dat het verstrekken van exploitatiesubsidies door het rijk aan musea voor erfgoedtaken alleen mogelijk is voor instellingen die een blijvend uitzicht op subsidie krijgen, voor sectorinstituten of voor andere ondersteunende instellingen die verantwoordelijk zijn voor de uitvoering van de besteltaak 'inventariseren, waarderen en ontsluiten van erfgoed'. Er is op dit punt geen rol voor de fondsen voorzien. Exploitatiesubsidies voor podia zijn een zaak van de andere overheden. De subsidietaken van het Fonds Podiumprogrammering en Marketing (FPPM) die betrekking hebben op podia worden overgenomen door het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater.

Instellingen die niet tot een van de hiervoor beschreven categorieën horen, dienen hun aanvraag tot een fonds te richten. Het gaat dan met name om de kleine en middelgrote gezelschappen in de sectoren dans en theater, de ensembles, film distributeurs, zelfstandige tijdschriften, podia en literaire manifestaties. De aanvraagtermijn bij de fondsen ligt in principe op 1 februari, tenzij het fonds een latere indiendatum kiest. Fondsen zullen net als OCW foutief geadresseerde aanvragen doorsturen naar het juiste adres. De besluitvormingsprocedure bij de fondsen loopt parallel aan die bij het ministerie van OCW. OCW en de fondsen stemmen hun uiteindelijke besluiten af.

2.9 Prognose budgettaire gevolgen Verschil Maken

In onderstaande tabel is weergegeven hoe de verdeling van het cultuurnotabudget vorm zal krijgen als we uitgaan van de nieuwe systematiek. Daarbij is uitgegaan van de situatie in de periode 2005 – 2008. De bedragen en het aantal instellingen is dan ook indicatief. Dit zal definitief worden vastgesteld bij de begroting 2008 en bij publicatie van Ministeriele Regeling (1 november 2007). Daarbij zullen ook de conclusies van de onafhankelijke commissie (paragraaf 1.5), ten aanzien van mogelijke bezuinigingen, worden betrokken.

Huidige situatie: Cultuurnotaperiode 2005 - 2008.		
	aantal instellingen	budget x € mln
OCW: Cultuurnota	410 *2	350
Cultuurfondsen (9)*1	pm *3	80
Totaal	410	430

*4

Prognose nieuwe situatie na implementatie Verschil Maken		
	aantal instellingen	budget x € mln
OCW:		
waarvan langjarig perspectief *6	52	230
waarvan vierjarig perspectief	140-150	75-85
afbouw/fusie op basis van Cultuurnota 2005 - 2008 *8	45-55	pm
overdracht mede-overheden *9	20-30	pm
Cultuurfondsen		
overdracht instellingen podiumkunst *7	100-110 *2	26-34
overdracht instellingen overig *10	30-40	4-6
bestaand budget cultuurfondsen (8) *1	pm *3	85
Totaal	410	430

*5

Toelichting

- *1 Het Fonds voor Scheppende Toonkunst en het Fonds voor Podiumkunsten en Marketing (FPPM) worden samengevoegd met het podiumkunstendeel van het Fonds voor Amateurkunst en Podiumkunsten (FAPK) tot een nieuw Fonds voor Muziek, Dans en Theater; tevens wordt een programmafonds cultuurparticipatie opgericht.
- *2 Exclusief het aantal instellingen (41) dat gedurende de cultuurnotaperiode 2005-2008 al is overgedragen aan de cultuurfondsen .
- *3 Het aantal instellingen en individuen dat momenteel subsidie ontvangt van de negen cultuurfondsen loopt in de duizenden per jaar; het is niet zinvol deze aantallen samen te vatten in een getal vanwege de grote verscheidenheid aan subsidievormen.
- *4 Totaal budget van de cultuurfondsen inclusief overhead.
- *5 Subsidiebedrag over te hevelen aan cultuurfondsen ten behoeve van instellingen, exclusief overhead (i.c. personeel dat van OCW wordt overgedragen aan de cultuurfondsen). Waarvan ruim 100 instellingen (circa €30 miljoen) worden overgedragen van OCW aan het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater. De 41 reeds overgedragen instellingen zijn buiten beschouwing gelaten.
- *6 Vaste lijst van aangewezen of nog aan te wijzen instellingen, zie bijlage 2.

- *7 Het definitieve aantal is onder meer afhankelijk van advisering door Raad voor Cultuur, bijvoorbeeld bij jeugd aanbod waarover nog besloten moet worden welk deel naar fondsen over zal gaan. Het huidige aantal is exclusief jeugd aanbod (zie paragraaf 2.3).
- *8 Inclusief circa 25 instellingen in de sectoren amateurkunst en cultuureducatie. Omdat de oprichting van het programmafonds cultuurparticipatie niet gerealiseerd zal zijn bij aanvang van de aanvraagprocedure (november 2007) zullen deze aanvragen nog bij OCW worden ingediend en in een later stadium worden overgedragen.
- *9 Met de medeoverheden wordt overleg gevoerd over de mogelijke overdracht van instellingen. Deze gesprekken zijn nog niet afgerond.
- *10 Het aantal instellingen dat door OCW ondersteund wordt zal ook verminderen door eerder besluitvorming in het kader van de Cultuurnota 2005-2008. Het gaat om afbouw van subsidierelaties (circa 20) en fusie van instellingen vooral bij de vorming van sectorinstituten (circa 30).

Bijlagen

Bijlage 1: Aanwijzingen aan fondsen

In de nota worden algemene opmerkingen gemaakt die tot een herijking van het subsidiebeleid leiden, zowel bij de behandeling van aanvragen voor subsidie aan het rijk als voor de aanvragen die (voortaan) door de fondsen worden afgehandeld. Voor dat laatste wacht ik op initiatieven van de fondsen om hun instrumentarium aan te passen of uit te breiden in de voorgestelde richting. Hieronder staat per fonds welke taken en verantwoordelijkheden zij hebben en welke taken zij overnemen van het rijk. De opdracht aan het nieuwe Fonds voor Muziek, Dans en Theater omvat naast de algemene taakomschrijving ook een nadere invulling van de randvoorwaarden, doelstellingen en criteria. Dit is mede van belang omdat de overdracht van taken van het ministerie van OCW naar de fondsen vooral bij dit nieuwe fonds aan de orde is. Over deze overdracht is ook gesproken met de andere overheden. Bij de andere fondsen speelt de taakoverdracht niet, of gaat het verhoudingsgewijs om een klein aantal instellingen en een minimaal budget. De fondsen zullen uitvoering blijven geven aan de ondersteuning van het internationaal cultuurbeleid door inzet van de HGIS-Cultuurmiddelen.²⁸ Deze zomer voeren de ministeries van Buitenlandse Zaken en OCW hierover gesprekken met de betrokken fondsen.²⁹ Er is geen informatie over het nieuwe programmafonds cultuurparticipatie opgenomen. Ik kom in een later stadium op de opdracht van dit fonds terug.

Fonds voor Muziek, Dans en Theater

De taak van het Fonds voor Muziek, Dans en Theater is de dynamiek in de podiumkunsten te stimuleren door een wisselwerking te creëren tussen een divers en kwalitatief hoogwaardig aanbod en een groot en breed publiek. Een belangrijke functie voor het fonds is het verbinden van het scheppen, produceren, presenteren en afnemen van de podiumkunsten. De frictie tussen aanbod en afname in de huidige situatie dient het fonds zoveel als mogelijk te ondervangen door ondersteuning op basis van een ketengedachte (makers, podia, publiek).

Doel van het fonds is:

- Ontwikkeling en totstandkoming van een divers, kwalitatief hoogwaardig en goed over het gehele land gespreid aanbod (nationaal en internationaal) mogelijk te maken op het gebied van muziek, dans en theater, zowel voor jeugd als voor volwassenen;
- Afname van muziek-, dans- en theateraanbod te bevorderen en een zo groot en breed mogelijk publiek te bereiken;
- Ontwikkeling van talent te stimuleren;
- Professionalisering en ondernemerschap in de podiumkunsten te stimuleren
- Innovatie te stimuleren, zowel in het aanbod als de distributie- en afnamemogelijkheden

Het fonds stelt project- en meerjarige (maximaal 4 jaar) aanbod- en afnamesubsidies aan individuen en instellingen ter beschikking voor activiteiten die niet zonder overheidssteun tot stand (kunnen) komen.

²⁸ HGIS staat voor Homogene Groep Internationale Samenwerking.

²⁹ Nadere informatie over de afspraken tussen Buitenlandse Zaken en OCW wordt opgenomen in de brief over het internationaal cultuurbeleid van de staatssecretaris van Buitenlandse Zaken en de minister van OCW die u binnenkort zult ontvangen.

Het fonds verstrekt verschillende typen financiële bijdragen (zoals individuele subsidies, projectmatige en meerjarige subsidies, matchingsubsidies, beurzen, opdrachten, leningen) aan kunstenaars en instellingen (zoals choreografen, componisten, toneelschrijvers, librettisten, ensembles, gezelschappen, podia, festivals) voor verschillende typen activiteiten/producten (zoals internationale voorstellingen en uitvoeringen, composities, muziektheateruitvoeringen, cross-over projecten). Het fonds zal bijzondere aandacht besteden aan muziekensembles. Voor (zomer)festivals komt er een speciale regeling.

Een goede selectie en gedifferentieerd instrumentarium zijn nodig om een aansprekend en divers aanbod te creëren dat de markt aanspreekt. Hierbij heeft het fonds zowel oog voor jonge, aanstormende makers, als voor bewezen talent. Het fonds gaat versnippering van middelen tegen en geeft zijn beleid en regelingen zodanig vorm, dat professionaliteit en ondernemerschap worden gestimuleerd. De regelingen en de werkwijze van het fonds zijn transparant en niet bureaucratisch.

Het fonds hanteert bij de beoordeling van aanvragen de volgende criteria: kwaliteit, originaliteit, vakmanschap, professionaliteit, betekenis in maatschappelijke en culturele context, doelgroepen, publieksbereik, geografische spreiding en vernieuwing.

Het fonds ontwikkelt verschillende vormen van beoordeling en betreft hierbij de nodige expertise. Zo kan het fonds werken met commissies en intendanten, die zowel een specialistische visie representeren, als de stem van het publiek.

De positie van het fonds ten opzichte van de overheden en andere partijen is als volgt:

- Het fonds kent geen overlap met taken van OCW.
- Het fonds kent geen overlap met taken van de sectorinstellingen in de podiumkunsten.
- Het fonds stemt zijn bijdragen af op de betrokkenheid van andere subsidieverleners.

Ik vraag het fonds deel te nemen aan de commissie jeugdtheater. Dit kan consequenties hebben voor de taken van het fonds.

Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst

De Stichting Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst heeft als taak de ontwikkeling van de betreffende disciplines te bevorderen door individuele subsidies te verstrekken. Belangrijkste uitgangspunt bij de subsidieverstrekking is het kwaliteitsoordeel.

Daarbij dient het fonds zijn instrumentarium zo in te richten dat het bijdraagt aan het vergroten van de professionaliteit van beeldend kunstenaars, vormgevers en architecten.

Het fonds is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van subsidieregelingen voor financiële ondersteuning aan kunstenaars (beeldend kunstenaars, vormgevers en architecten). In dat kader verstrekt het fonds onder meer (internationale-) beurzen en stipendia en productie- en publicatiesubsidies. Verder is het fonds verantwoordelijk voor de uitreiking van oeuvrepremieën.

Het fonds neemt geen taken van OCW over.

Mondriaan Stichting

De Mondriaan Stichting heeft als taak het stimuleren van (de belangstelling voor en de afname van) beeldende kunst, vormgeving en erfgoed, zowel nationaal als internationaal. Daarbij richt het fonds zijn instrumentarium zo in dat het vernieuwing, innovatie en ontwikkeling in het veld zoveel mogelijk bevordert.

De Mondriaan Stichting is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van subsidieregelingen voor instellingen, vooral voor activiteiten die de publieke belangstelling kunnen vergroten.

Daarnaast is de stichting verantwoordelijk voor de subsidiering van aankopen op het gebied van hedendaagse en oude kunst, vormgeving en erfgoed.

De Mondriaan Stichting voert daarnaast een aantal besteltaken uit. In dat kader treedt de stichting op als organisator van statelijke manifestaties (biënnales) en de organisatie van oriëntatierizen.

Uitgangspunt is dat het verstrekken van exploitatiesubsidies aan musea dan wel rechtstreeks door het rijk plaatsvindt, dan wel door andere overheden. Vooralsnog is op dit punt dus geen overdracht van taken aan de Mondriaan Stichting voorzien.

Nederlands Fonds voor de Film

Het Nederlands Fonds voor de Film heeft als taak het stimuleren van de productie van kwaliteitsfilms in een veelheid van vormen en genres, van speelfilms en documentaires tot animatie- en experimentele films. Belangrijkste uitgangspunt bij de subsidieverstrekking is het kwaliteitsoordeel. Daarbij dient het fonds zijn instrumentarium zo in te richten dat het de professionaliteit van makers vergroot en bijdraagt aan versterking van de sector en het filmklimaat in algemene zin.

Het fonds is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van subsidieregelingen die voor adequate ondersteuning in alle fasen van het proces zorgen. Voor een meer uitgebreide beschrijving van de randvoorwaarden die ik daarbij stel verwijs ik naar de brief van 31 maart 2006 over het filmbeleid.³⁰

Verder heb ik het Filmfonds opdracht gegeven een nieuwe regeling voor de financiering van publieksfilms, de Suppletierегeling filminvesteringen Nederland, uit te voeren. Die wordt ook na 2009 voortgezet.

De besteltaken die het Filmfonds nu nog uitvoert op het gebied van (inter-)nationale promotie, educatie en publieksvoorlichting, vormen geen onderdeel van het takenpakket van het fonds en worden overgedragen aan het nieuwe sectorinstituut zodra dat tot stand is gekomen .

Mogelijk zal ik het sectorinstituut voor de film verzoeken om een of meer filmtijdschriften over te nemen die nu nog door het rijk worden gesubsidieerd.

Stimuleringsfonds voor Architectuur

Het Stimuleringsfonds voor de Architectuur (SfA) heeft als taak de (vak)ontwikkeling van de architectuur te bevorderen, de belangstelling voor architectuur en ruimtelijke inrichting te stimuleren en de aandacht voor cultuurgeschiedenis bij actuele ruimtelijke opgaven te stimuleren. Daarbij dient het fonds zijn instrumentarium zo in te richten dat het bijdraagt aan kennisverbreding en -verdieping.

³⁰ Kamerstuk Tweede Kamer 2005/2006 25434, nr 26

Het fonds is verantwoordelijk voor het opstellen en uitvoeren van subsidieregelingen voor ontwerp- en inrichtingsvraagstukken. Het stimuleert ontwerpend onderzoek, workshops en symposia en een breed scala aan media, waaronder publicaties, audiovisuele producties, digitale media en tentoonstellingen. Ook subsidieert het fonds innovatieve vormen van gebiedsontwikkeling. Op al deze gebieden bevordert het fonds projecten gericht op internationale kennisuitwisseling. Het fonds neemt geen taken van OCW over.

Fonds voor de Letteren

Het Fonds voor de Letteren heeft als belangrijkste taak het verstrekken van beurzen aan talentvolle literaire auteurs en vertalers in alle genres, om een kwalitatief goed en gedifferentieerd literair aanbod te bevorderen. Verder heeft het fonds als specifieke taken de verstrekking van reis- en verblijfsbeurzen, de subsidiëring van schrijversbiografieën en de toekenning van eregelden aan oudere auteurs en vertalers met grote verdiensten voor de literatuur. Primaire leidraad bij de subsidieverstrekking is het kwaliteitsoordeel.

Het fonds is verantwoordelijk voor het ontwikkelen van een afgewogen subsidie-instrumentarium. Het fonds voert op mijn verzoek verder speciale programma's uit op het gebied van intercultureel letterenbeleid en deskundigheidbevordering van vertalers in samenwerking met het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds.

Het fonds neemt geen taken van OCW over.

Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds

Het Nederlands Literair Productie- en Vertalingenfonds heeft twee hoofdtaken. De eerste taak is de ondersteuning van uitgeefproducten die de diversiteit van het Nederlandstalig literair aanbod vergroten. In dat kader verzorgt het fonds de toekenning van productiesubsidies aan uitgevers voor de publicatie van kostbare, minder courante, cultureel belangwekkende boeken en tevens de subsidiëring van literaire tijdschriften. De tweede taak van het fonds is de internationale promotie van de Nederlandse literatuur. In dat kader is het fonds verantwoordelijk voor het organiseren en deelnemen aan literaire manifestaties in het buitenland, subsidiëring van vertaalkosten, presentaties op belangrijke internationale boekenbeurzen, brochures en uitgeversbezoeken.

Het fonds neemt de subsidiëring van literaire manifestaties van OCW over. Ik verzoek dit fonds een regeling op te stellen voor financiële ondersteuning van literaire manifestaties. Bij de beoordeling verzoek ik het fonds het Fonds voor de Letteren te betrekken.

Bijlage 2: Instellingen met langjarig subsidieperspectief

Op basis van artikel 4b van de herziene *Wet op het specifiek cultuurbeleid* ben ik voornemens met ingang van 1 januari 2009 de volgende instellingen aan te wijzen voor een blijvend uitzicht op subsidie.

Dit zal gebeuren op grond van de volgende criteria, die in de wet zijn opgenomen:

- De onderlinge samenhang binnen een groep van instellingen;
- De continuïteit van de activiteiten van een instelling of groep van instellingen, of
- Het specifiek belang van de activiteiten van een te subsidiëren instelling of een groep van instellingen voor de cultuur in Nederland.

In de nota *Vershil Maken* en de memorie van toelichting bij de wet zijn drie groepen instellingen genoemd die voor een blijvend uitzicht op subsidiëring in aanmerking komen, te weten:

- De musea die een rijkscollectie beheren of die een collectie beheren voor het behoud waarvan de Staat verantwoordelijkheid heeft genomen,
- De symfonieorkesten en de twee landelijke operavoorzieningen die samen het landelijke bestel voor symfonische muziek en opera vormen, en
- De sectorinstituten die samen de ondersteunende infrastructuur van het culturele leven vormen.

Naar aanleiding van een motie van de Tweede Kamer tijdens het wetgevingsoverleg van 28 november 2005³¹ zijn Het Nationale Ballet en het Nederlands Danstheater aan de tweede categorie instellingen toegevoegd.

De aangewezen instellingen zullen voortaan eens per vier jaar worden gevisiteerd, waarbij de facetten kwaliteit, productiviteit, publieksbereik en bedrijfsvoering worden beoordeeld in het licht van de missie en doelstellingen van de organisatie. De visitatie geschiedt in opdracht van de minister door onafhankelijke visitatiecommissies waarvan de leden door hem worden benoemd na overleg met de te visiteren instelling of instellingen. De visitatiecommissies hebben als opdracht een beoordeling te geven van de wijze waarop de instelling haar taken uitvoert. Die beoordeling leggen zij vast in een visitatierapport. Het visitatierapport is openbaar.

³¹ Tweede Kamer, vergaderjaar 2005-2006, 30 300 VIII, nr. 146.

Musea en erfgoed

- Afrika Museum
- Filmmuseum
- Fotomuseum
- Het Geld- en Bankmuseum
- Haags Historisch Museum (De Gevangenpoort)
- Hollandsche Schouwburg
- Huis Doorn
- Joods Historisch Museum
- Keramiekmuseum Het Princessehof
- Kröller Müller Museum
- Letterkundig museum
- Het Mauritshuis
- Museum van het Boek (Museum Meermanno)
- Museum Boerhaave
- Museum Catharijneconvent
- Museum Slot Loevestein
- Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis
- Het Nederlands Openluchtmuseum
- Nederlands Scheepvaartmuseum Amsterdam
- Paleis Het Loo Nationaal Museum
- Permuseum
- Rijksinstituut voor Kunsthistorische Documentatie
- Het Rijksmuseum
- Rijksmuseum Muiderslot
- Rijksmuseum Twenthe
- Rijksmuseum van Oudheden
- Rijksmuseum voor Volkenkunde
- Teylers Museum
- Van Gogh Museum
- Het Zuiderzeemuseum

Symfonieorkesten, opera- en dansgezelschappen

- Het Brabants Orkest
- Het Gelders Orkest
- Holland Symfonia
- Koninklijk Concertgebouworkest
- Limburgs Symphonie Orkest
- De Nationale Reisopera
- Het Nationale Ballet
- Het Nederlands Danstheater
- Nederlands Philharmonisch Orkest
- De Nederlandse Opera
- Noord Nederlands Orkest
- Orkest van het Oosten
- Residentie Orkest
- Rotterdams Philharmonisch Orkest

Sectorinstellingen

- Erfgoed Nederland
- Kunstfactor
- Nederlands Architectuur Instituut
- Nederlands Muziek Instituut
- Premisela Stichting
- Theater Instituut Nederland
- Vereniging Openbare Bibliotheken
- Virtueel Platform

In oprichting:

- Sectorinstituut Film
- Sectorinstituut Muziek

Bijlage 3: Schema ministeriële regeling

Onderstaand schema geeft aan op welke wijze de verschillende functies in de verschillende sectoren vorm zullen krijgen. Instellingen die aan de genoemde eisen voldoen kunnen een aanvraag indienen voor subsidie binnen de basisinfrastructuur. Het is mogelijk dat instellingen voor meerdere disciplines een aanvraag indienen. Instellingen met een langjarig subsidieperspectief zijn niet in het schema opgenomen.

Uitvoerend / podiumkunsten			Scheppend / niet- podiumkunsten		
Theater	Dans	Muziek(theater)	Architectuur	Beeldende kunst	Vormgeving
Instandhouding					
Gezelschap <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podiumeis ▪ Regio-eis ▪ Statuteneis 	Gezelschap <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podiumeis ▪ Regio-eis ▪ Statuteneis 	nvt	nvt		
Jeugdgezelschap					
Internationaal platform					
Vakfestival <ul style="list-style-type: none"> ▪ Int. aanbod ▪ Int. uitwisseling ▪ Int ontmoeting 			Vakfestival <ul style="list-style-type: none"> ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting 	Vakfestival <ul style="list-style-type: none"> ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting 	Vakfestival <ul style="list-style-type: none"> ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting
Ontwikkeling					
Productiehuis <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podiumeis ▪ Regio-eis ▪ Statuteneis 			Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Presentatie-instelling <ul style="list-style-type: none"> ▪ Podiumeis ▪ Regio-eis ▪ Statuteneis 	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing
Postacademische instelling <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na afronden vakopleiding ▪ Strenge selectie ▪ Internat. bereik. 			Postacademische instelling <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na afronden vakopleiding ▪ Strenge selectie ▪ Internat. bereik 	Postacademische instelling <ul style="list-style-type: none"> ▪ Na afronden vakopleiding ▪ Strenge selectie ▪ Internationaal bereik 	
Ondersteuning					
1 sectorinstituut		2 sectorinstututen	1 sectorinstituut	Geen sectorinstituut. Alleen bestaande ondersteunende instellingen.	1 sectorinstituut

<i>Scheppend / niet podiumkunsten</i>			<i>Erfgoed</i>		<i>Niet-sectoraal</i>		
Nieuwe media	Film	Letteren, Media Bibliotheken	Erfgoed algemeen	Musea	Amateurkunst en Cultuureducatie	Intercultureel	Internationaal
Instandhouding			nvt		nvt		
Internationaal platform			nvt		nvt		
Vakfestival ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting	Vakfestival ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting	Vakfestival ▪ Int. aanbod ▪ Int. Uitwisseling ▪ Int ontmoeting	nvt		nvt		
Ontwikkeling							
Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	Ontwikkelinstelling gericht op talent, experiment, onderzoek en vernieuwing	nvt	
	Postacademische instelling ▪ Na afronden vakopleiding ▪ Streng selectie ▪ Internat. Bereik ▪	nvt	nvt	nvt			
Ondersteuning							
1 sectorinstituut	1 sectorinstituut	1 sectorinstituut bibliotheken, Letteren: alleen bestaande ondersteunende instellingen.	1 sectorinstituut	1 sectorinstituut Amateurkunst, verder alleen bestaande ondersteunende instellingen	Geen sectorinstituut. Alleen bestaande ondersteunende instellingen	1 bovensectoraal instituut	

